

Názory učitelek mateřských škol na využití portfolia dítěte

Veronika Churá

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Churá**
Osobní číslo: **H18755**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Názory učitelek mateřských škol na využití portfolia dítěte**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o pedagogických strategiích učitelek mateřských škol při práci s portfoliem dítěte.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na využití dětského portfolia v mateřských školách.
Příprava metodiky výzkumné části, stanovení výzkumného problému a cílů výzkumu.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učitelkami mateřských škol.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, jejich interpretace a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál.
- Lukášová, H. (2010). *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál.
- Sedláčková, H., & Syslová, Z. (2012). *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer.
- Seitz, H., & Bartholomew, C. (2008). Powerful Portfolios for Young Children. *Early Childhood Education Journal*, 36(1), 63-68.
- Syslová, Z., Kratochvilová, J., & Fikarová, T. (2018). *Pedagogická diagnostika v MŠ. Práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 4.3.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Dizertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být již nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdaním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3;

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, přijíjí-li škola za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení obvyklého prodeje jeho věci u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z vydávku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši vydávku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá názory učitelek mateřských škol na využití portfolia dítěte. První kapitola teoretické části odkazuje na vymezení pojmu portfolio dítěte v mateřské škole a jeho vlastnosti. Druhá kapitola je zaměřena na didaktické poznatky o používání portfolia v MŠ. V poslední kapitole je vymezen dosavadní pohled učitelek mateřských škol na využívání portfolia při práci s dětmi a spolupráci s rodiči. Empirická část práce je realizovaná v duchu kvalitativního designu a hlavním cílem je interpretovat názory učitelek mateřských škol na využívání dětského portfolia v mateřských školách.

Klíčová slova: Názory učitelek, dětské portfolio, pedagogická diagnostika, individualizace

ABSTRACT

This bachelor's thesis focuses on the kindergarten's teachers' opinion on using the children's portfolio. The theoretical part refers to the understanding of a term children's portfolio in kindergarten and its properties. The theoretical part of this thesis refers to the relationship of the kindergarten teacher to the evaluation processes in the university. The second chapter defines the term portfolio. The second chapter focuses on defining the concept of portfolio. In the last chapter describe a teacher's current view on using a portfolio and cooperating with parents. In the last chapter I focus on the previous view of kindergarten teachers on the use of the portfolio in working with children and working with parents. Empirical part of the work is realized in the spirit of qualitative design and the main aim is to interpret the views of teachers of parent schools on the use of children's portfolios in parent schools.

Keywords: Teachers' opinions, children's portfolio, pedagogical diagnostics, individualization

Zde bych ráda, velmi poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, kterou je paní prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc., která mi byla ochotna pomoci, při tvorbě a poskytla mi cenné rady, kterých si velmi vážím. Také bych chtěla poděkovat, své rodině, svým kamarádkám a kamarádům, bez kterých bych tuhle práci nejspíše ani nedokončila, skvělá podpora, nejen při tvorbě této práce, ale během celého studia.

„Způsob, jak začít, je přestat mluvit a začít dělat.“

Walt Disney

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 PORFOLIO DÍTĚTE V MŠ A JEHO VLASTNOSTI.....	12
1.1 OBSAH DĚTSKÉHO PORTFOLIA	13
1.2 FORMY PORTFOLIA.....	16
1.3 FUNKCE DĚTSKÉHO PORTFOLIA.....	17
2 DIDAKTICKÉ POZNATKY O POUŽÍVÁNÍ PORTFOLIA V MŠ.....	19
2.1 PRÁCE S PORTFOLIEM	19
2.2 PORTFOLIO JAKO DIAGNOSTICKÝ NÁSTROJ	20
2.3 PORTFOLIO JAKO HODNOTÍCÍ NÁSTROJ.....	23
2.4 FUNKCE HODNOCENÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU.....	24
2.5 PROSTŘEDEK KOMUNIKACE S RODIČEM NAD PRODUKTY DÍTĚTE	24
2.6 VÝHODY VYUŽÍVÁNÍ PORTFOLIA	24
2.7 NEVÝHODY VYUŽÍVÁNÍ PORTFOLIA	25
3 POHLED UČITELEK NA DOSAVADNÍ VYUŽÍVÁNÍ PORTFOLIA PŘI PRÁCI S DĚTMI A SPOLUPRÁCI S RODIČI	26
II EMPIRICKÁ ČÁST	28
4 VYMEZENÍ METODOLOGIE VÝZKUMU	29
4.2 METODY VÝZKUMU	30
4.3 POLOSTRUKTUROVANÉ INTERVIEW.....	30
4.4 PŘÍKLADY POUŽITÝCH OTEVŘENÝCH OTÁZEK.....	31
4.5 OBSAHOVÁ ANALÝZA	31
4.6 ANALÝZA DAT	31
4.7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	32
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	33
5.1 INTERVIEW S UČITELKAMI	33
5.2 PORTFOLIO JAKO POMOCNÍK PRO VŠECHNY	34
5.3 SPOUSTU PRÁCE A ČASU.....	36
5.4 CESTA INDIVIDUÁLNÍHO ZÁMĚRU	37
5.5 POSTOJ RODIČE V HLAVNÍ ROLI.....	39
5.6 UČÍM SE PRAXÍ.....	42
5.7 VÝSLEDKY Z INTERVIEW.....	43
5.8 OBSAHOVÁ ANALÝZA PORTFOLIÍ DĚTÍ	44
5.9 VÝSLEDKY Z OBSAHOVÉ ANALÝZY.....	53

5.10	ZÁVĚR VÝZKUMNÉHO ZJIŠTĚNÍ.....	54
6	DISKUSE.....	57
6.1	LIMITY VÝZKUMU.....	58
7	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	59
	ZÁVĚR.....	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	66
	SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

V současné době se v mateřských školách snaží co nejlépe připravit dítě na vstup do základní školy. Rozvíjet osobnost každého dítěte. Každé dítě je speciální a má jiné zájmy, je potřeba si uvědomit, že ke každému dítěti se musí přistupovat individuálně. V mateřské škole, mají děti spoustu podnětů k rozvoji, komunikaci s ostatními dětmi a poznávání všeho, co jej obklopuje. Mateřské školy se snaží oslovit i rodiče, aby přispívali a věnovali veškerou pozornost svým dětem. Dětské portfolio je velmi přínosným prostředkem, díky němu se děti učí více samostatnosti a mají možnost více komunikovat mezi sebou. Také je to cesta k tomu, aby se nám podařilo každé dítě individuálně dovést tam, kam potřebujeme a také posílit komunikaci s rodiči.

Cílem této práce je interpretovat názory učitelek na využívání dětského portfolio v mateřských školách. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

Cílem teoretické části, je předložit vymezení pojmu dětského portfolio a jeho vlastnosti. Zde se můžete dočíst, co znamená pojem dětské portfolio, co je obsahem, formy portfolio a jaké funkce v sobě nese. V další kapitole je cílem shrnout didaktické poznatky o používání portfolio v mateřské škole. V této části, se dozvíte, jaký má portfolio potenciál z hlediska individuálního rozvoje dětí a kdo s ním pracuje. Je zde uvedena pedagogická diagnostika, jakým způsobem je možné ji provádět. Pak také jaké má portfolio například výhody, nevýhody. A v poslední části teoretické práce jsou představeny dosavadní pohledy učitelek mateřských škol na využívání portfolio při práci s dětmi a spolupráci s rodiči.

V empirické části jsou interpretovány názory učitelek na využití portfolio dítěte v MŠ. V rámci hlavního cíle byly vytvořeny dílčí cíle. První dílčí cíl byl stanoven následovně, zjistit, jaké výhody přináší využívání portfolio z hlediska učitelek v mateřských školách. Druhý cíl, je zjistit, co vypovídají vyučující v mateřských školách o nevýhodách využívání portfolio. Třetím cílem je objasnit, jaké jsou možnosti využití dětského portfolio z pohledu vyučujících v mateřské škole. Dále je zde cíl, kde chceme odkrýt, jak učitelky hodnotí spolupráci s rodiči při vytváření úloh prací do portfolio. A jako poslední, jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelek s využíváním portfolio dětí v mateřské škole. Metodou, která byla hlavní pro získání dat, je hloubkové interview a obsahová analýza dětských portfolio. Následně po realizaci interview byl vytvořen transkript. Následně zde byla provedena analýza dat s pomocí otevřeného kódování, kde bylo výsledkem vznik jednotlivých kategorií. Hlavní výzkumná zjištění jsou interpretována a uvedena do diskuze. Na závěr je uvedeno doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PORFOLIO DÍTĚTE V MŠ A JEHO VLASTNOSTI

Termín portfolio pochází z italštiny a jeho pravý význam byl jako deska na spisy nebo listiny. Mnoho z nás si pod pojmem portfolio nedokáže představit to, co opravdu znamená. V pedagogické terminologii se k nám pojem portfolio dostalo z ekonomie.

Pedagogický slovník definuje pojem portfolia jako „*Soubor různých produktů dítěte, které dokumentují jeho vývoj za určité období. Patří do komplexního hodnocení dítěte.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s 208)

Portfolio je součástí pedagogické dokumentace. Předkládá uspořádaný soubor prací, které jsou shromážděny za určité období, poskytují informace o dílčích postupech.

Také mohou zde být uloženy výtvarné práce dítěte, záznamy učitelů i rodičů, fotografie. Portfolio je prostředkem hodnocení dle individuální normy. Představeno může být příkladně ve formě desek, krabice, sešitů nebo knihy.

Krejčová a Kargerová (2011, s. 121) uvádí, „...*portfolio neposkytuje informace o dítěti pouze učitel, nebo samotnému dítěti ale také dává informace rodičům. Předává informace o pokrocích dítěte s důrazem na jeho vývoj.*“

Sami rodiče se dle Kratochvílové (2014) mohou, spolupodílet na výběru produktů do portfolia, obohacovat produkty o výtvary z domácího prostředí, zapojovat se do komunikace nad výsledky a pokroky dětí při oficiálních konzultacích i bezděčně, kdy dítě samo nějaký produkt prezentuje, zapojit cíleně, například do písemné reflexe práce dítěte a jeho ocenění.

Dále zde uvádím pojem, diagnostického portfolia, který by měl být součástí dětského portfolia. Diagnostické portfolio v mateřské škole je podle Syslové (2018) definováno jako „*Uspořádaný soubor prací dítěte shromážděných za určité období, s nímž aktivně a průběžně pracují všichni účastníci edukačního procesu.*“

Záměrem u dětí předškolního věku je, aby bylo rozvíjeno celostně, jak po fyzické stránce, tak i psychické a sociální. Důležité je podporovat jeho samostatnost a schopnost dokázat se projevit (RVP PV, 2004, s. 8).

Diagnostická činnost učitele je zaměřená na komplexní a holistické posouzení rozvoje osobnosti dítěte ve všech jeho oblastech. Oblasti jako je: somatický růst a respektování zrání dětí, duševní rozvoj (kognitivní, motivační, emocionální a volní), sociální rozvoj, rozvoj svého „Já“ a v poslední řadě duchovní rozvoj (Lukášová, 2010, s. 14).

Přinosilová (2007, s. 166) uvádí, že období předškolního věku končí zařazením dítěte do povinné školní docházky. Významným úkolem diagnostiky je posoudit úroveň školní

zralosti a připravenosti dítěte pro školu. Portfolio dítěte v mateřské škole, má být efektivním nástrojem diagnostické činnosti pro učitelku (Kratochvílová, 2014).

Více o pedagogické diagnostice, uvádím v další kapitole teoretické části.

Portfolia se stala artefakty gramotnosti, nástroji zapojení, posílení postavení, interakce a komunikace; spojují dítě a rodinu na hraničních přechodech mezi domovem, školou, později školou (Petters, S., et al. 2009).

Na základě těchto tvrzení, můžeme tedy říct, že pod pojmem portfolio tedy rozumíme, sbírku materiálů prací, které vytváří po celý rok a měl by poskytovat informace o výsledcích u každého individuálního dítěte a o jeho rozvoji, schopnostech a pokrocích.

Všechny informace uložené v portfoliu by měli sloužit samotnému dítěti, rodičům a učitelce.

1.1 Obsah dětského portfolia

Jak již bylo uvedeno v portfoliu jsou založeny především výrobky z výtvarných a pracovních činností dítěte. Pak také fotografie z různých akcí, fotografie dítěte při pracovní činnosti, najdeme zde i rozhovory s dětmi, oblíbené básničky, písničky, poznámky z pozorování a diagnostické archy.

V portfoliu je velmi důležité, aby šlo o smysluplný funkční systém dokumentující komplexní vývoj dítěte a jeho pokrok, ten bude sloužit jak učitelce, tak i rodičům dítěte pro naplánování jeho rozvoje.

V první řadě, je potřeba si uvědomit, co by mělo být obsahem portfolia. Portfolio by mělo mít jako první úvod, zde se zakládají informace o dítěti. Informace o dítěti jsou důležité z hlediska individualizace. Jsou zde tzv. „biografické údaje“.

Jsou zde uvedeny údaje, které vypovídají o dítěti.

Patří zde:

- Já (Jak mi říkají nebo si přeji být osloven, co rád/a dělám, kdo je můj kamarád, nejoblíbenější hračka a další...)
- Jak vypadám (portrét dítěte)
- Co mě charakterizuje (erb dítěte)
- Co dělám v průběhu dne
- Na co se těším

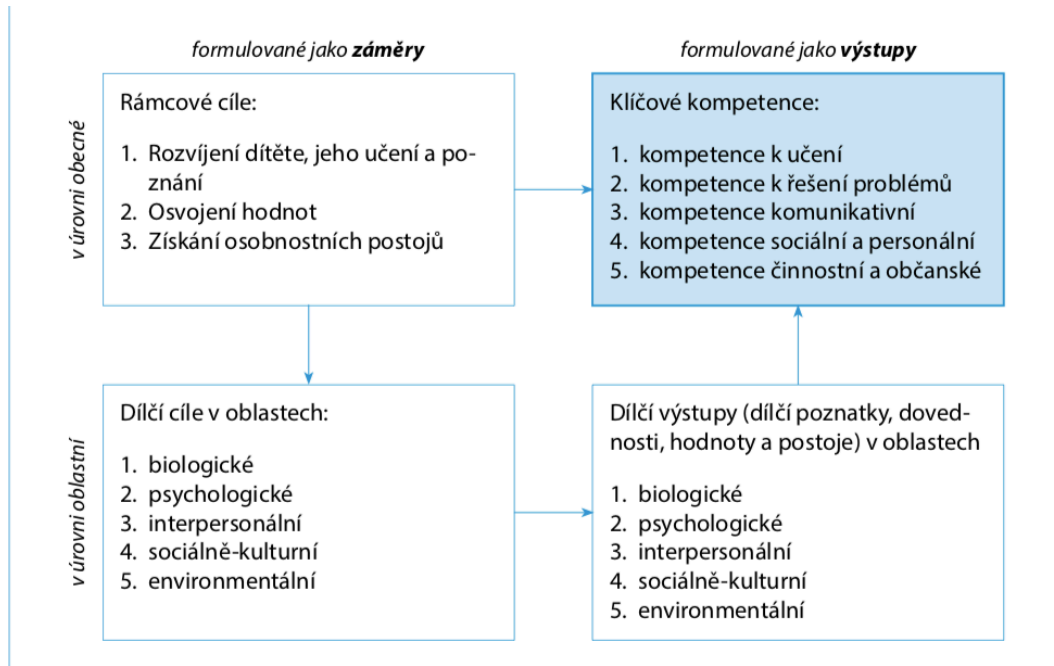
- Jak jsem vysoký/á
- Kolik mám let
- Kdo je můj kamarád
- Za kým jdu, když je mi smutno a když potřebuji pomoc
- Oblíbená činnost ve školce, doma
- Co nedělám rád/a ve školce nebo doma
- Jak slavím narozeniny
- Moje rodina

K těmto biografickým údajům je navázaná dokumentace. Tato dokumentace je spojena s činnostmi dětí v mateřské škole. K tomu patří diagnostická činnost. Obsah portfolia úzce souvisí s rozvíjenými cílovými kategoriemi dopředu jej plánovat pouze částečně. Sbor pedagogů prodiskutuje, jakým způsobem budou oblasti rozvoje diagnostikovány, na které cílové kategorie se zaměří a jaké k tomu má prostředky. Když uvažujeme nad obsahem portfolia musíme počítat s jeho proměnami, které jsou ovlivněny třemi faktory.

a) dítě a s tím spojena jeho jednání, b) rodiče a jejich spoluúčast na tvorbě, c) učitelka a individualizovaná diagnostika.

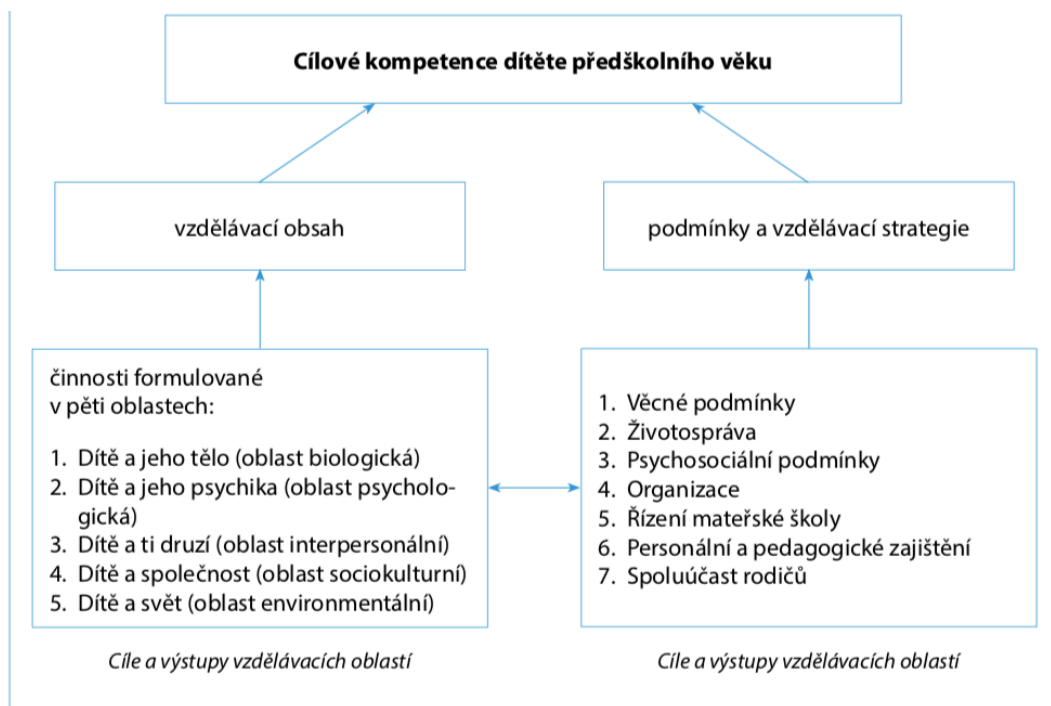
Strukturace je možná různorodě. Dle strukturace je možné, aby bylo východiskem zamýšlené oblasti RVP PV nebo témata školního vzdělávacího programu. Může být také podle klíčových kompetencí. Podle RVP PV je vymezeno pět klíčových kompetencí a těmi jsou: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů (např. zpřesňování si početních operací, užívání matematických pojmů...), kompetence komunikativní (např. využívání komunikativních a informativních prostředků, kniha, encyklopedie...) kompetence sociální a personální (např. spolupracuje ve skupině, podílí se na vytváření pravidel...) a poslední kompetence činnostní a občanské (např. Poznává a využije své silné a slabé stránky...) (Kratochvílová, 2014).

Níže můžete vidět obrázek záměry vzdělávacích cílů a formulaci výstupů klíčových kompetencí, o kterých je zde zmínka.

Zde je přiložen obrázek strukturace portfolia dle dílčích výstupů vzdělávacích oblastí. Strukturováno je do pěti oblastí, jak můžeme vidět a to: biologická, psychologická, interpersonální, sociokulturní, environmentální.

Obrázek 1 - Vzdělávací cíle

Obrázek 2 - Cílové kompetence

Při rozvoji kompetencí je důležité a ovlivňující prostředí (podmínky). Pro děti předškolního věku, by mělo být vyhovující prostředí bohaté na podněty a spontánním aktivitám, jednak činnosti, které učitelka plánuje v rámci vzdělávací nabídky a vzdělávací strategie, které při řízených činnostech využívá. (Krejčová, et al. 2015). Důležitost dosažení cílových kompetencí je hlavně proto, aby bylo dítě připraveno na nástup do školy.

V předškolním vzdělávání jsou cíle směřovány k dosažení určitých konkrétních kompetencí. Tyto kompetence jsou založeny na získávání a osvojování pravidel a norem chování, dovedností, znalostí, sociálních postojů a rozvoji schopností a osobnosti každého jedince. Je důležité abychom tyto cíle vnímali v širším kontextu, který se neomezuje pouze k získávání nových informací a dovedností. Takové cíle jsou souborem životních kompetencí, zahrnují v sobě etické a morální hlediska, občanské kompetence aj. Obecným cílem je vychovat plně socializovaného jedince, aby byl společensky prospěšný a je schopen podílet se na sociálních hodnotách a bude proto přínosem pro společnost a sociokulturní prostředí. *„V Bílé knize jsou formulovány cíle vzdělávání a výchovy, které vycházejí z individuálních i společenských potřeb. Vzdělávání se nevztahuje pouze k rozvoji rozumových schopností, ale také zde patří i osvojování sociálních a dalších dovedností, morálních, duchovních estetických hodnot a žádoucích vztahů k ostatním lidem, k emocionálnímu a volnému rozvoji a schopnosti jedince uplatnit se v měnících se podmínkách zaměstnanosti na trhu práce. Vzdělávání je pojímáno jako příprava na pracovní život.“* (Svobodová, 2010, s. 15-16.)

Obsahem portfolia můžou být také sebehodnocení dětí. Dítě se učí hodnotit osobní pokroky, hodnotí své práce nebo také práce druhých. Dokáže ocenit výsledné práce, které jsou založeny v portfoliu. Učitelky hodnotí děti spíše ústní formou než písemnou, písemná forma hodnocení se vyskytuje velmi zřídka.

1.2 Formy portfolia

Forma portfolia by měla být taková, aby bylo možné zde zakládat systematicky produkty dětí a umožňovala práci s ním. Forma by také měla odpovídat věku dětí, aby bylo dítě schopno s portfoliem manipulovat. Důležité tedy je si promyslet každý detail, aby bylo dítě při práci s portfoliem co nejvíce samostatné.

Portfolio je zakládáno dvěma způsoby. „**Papírová**“ je první možnou formou portfolia. Druhá je „**elektronická**“ forma. **Papírová forma portfolia** je ve formátu A4 nebo A3.

Pro děti předškolního věku více vyhovující formát A3, je větší a z hlediska velikosti prací je pro děti lepší, ovšem manipulace s ním může být pro děti obtížnější. U formátu A4, sice neumožňuje vkládat práce většího formátu ale z hlediska velikosti a hmotnosti je děti příhodnější. Pro děti z hlediska manipulace je vhodnější pákový systém spíše dvou kroužkový než čtyř kroužkový, protože čtyř kroužkový je pro děti hůře ovladatelný. Takový systém se zavádí spíše u předškoláků, mladší děti do něj své práce nejsou schopny založit. Je možné vkládat práce do průsvitné fólie a předcházet poničení, důležité je si s dětmi hned na začátku ujasnit, jak se s portfoliem manipuluje. Děti by měly být schopny vkládat své práce samostatně, řadit materiály a orientovat se v něm.

Elektronická forma portfolia je spíše dobrým doplňkem pro formu papírovou, jsou to například vlastní internetové stránky dítěte, které jsou založeny v rámci internetových stránek mateřské školy. Výhodou elektronické formy ale je to, že může zaznamenat různé oblasti rozvoje dítěte, které nelze zdokumentovat v papírové podobě. Můžou to být různé vizuální a zvukové dokumenty. Videá a rozhovory, představení různých akcí, fotografie, audiozáznamy písní apod. Ve formě elektronické je portfolio zpřístupněné i rodičům, kteří mohou průběžně sledovat rozvoje svého dítěte (Kratochvílová, 2014).

1.3 Funkce dětského portfolia

Jedna z funkcí portfolia je **informační**, tyto funkce poskytují informace o vývoji dítěte, jednak rodičům, učitelům ale také samotným dětem.

Jako další je zde funkce **motivační**, ta by měla motivovat děti k lepším výsledkům práce k tvorbě vlastních výtvorů nebo k dokončení řady činností, které chtějí v portfoliu prezentovat. Také je zde obsažena funkce **komunikační**, měly by podpořit a rozvíjet komunikaci při konzultaci s rodiči a také s pracovníky poradenských zařízení, při rozhovorech mezi dětmi nad svými portfolii, k tomu také rozhovory s učitelkou, slouží jako doprovodný nástroj pro posuzování školní zralosti a způsobilosti dítěte v předškolním věku, funkce komunikační je také podporou při vypracování individuálního vzdělávacího plánu dítěte.

Funkce, která ovlivňuje osobnostní rozvoj dítěte se nazývá **autoregulační**.

A poslední v pořadí zde máme funkci **diagnostickou**, ta slouží učitelům jako východisko pro vymezení vhodných cílů, které podporují rozvoj dítěte a volbu odpovídajících vhodných metod a forem práce.

V prostředí mateřské školy se často využívá nezáměrné diagnostikování, není tedy plánované.

Jedná se zejména o pozorování dětí, kdy učitelka vnímá jejich dovednosti a znalosti, postoje, také jejich projevy a vztahy, které mezi sebou mají. Na veškeré zjištění, co učitelka zaznamenává, by měla explicitně nebo implicitně reagovat.

Při plánování diagnostické činnosti jde z pravidla na založení předpokladu, který je vytvořený na základě nahodilého pozorování a bezděčného hodnocení (Gavora, 2010). Konkrétní diagnostická činnost učitelky mateřské školy se předpoklad orientuje na činnost právě učitelky a konkrétním směrem, souvisí s cílem, který si učitelka pro diagnostikování stanovuje (Syslová, 2019).

Shrnutí:

Dětské portfolio můžeme tedy chápat, jako sbírka prací materiálů dítěte po dobu pobytu v mateřské škole. Je zde dokumentován, jeho vývoj, aby bylo ve všech oblastech připravené na vstup do základní školy. Obsahem portfolia jsou záznamy o dítěti, jeho kresby a výtvarné práce, také zde mohou být pracovní listy a také sebehodnocení dětí. Strukturace portfolia je také možná dle RVP PV, třídního vzdělávacího programu nebo podle klíčových kompetencí. Portfolio je rozděleno také podle formy, to může být buď v papírové podobě nebo v elektronické. V papírové formě si děti mohou samostatně vkládat své výtvořky a manipulovat s portfoliem. K elektronickému portfoliu, které by bylo spíše doplňující k papírovému, mají přístup rodiče dětí nebo učitelky v mateřské škole. A v poslední řadě zde uvádím podle funkce, kterou plní portfolio. Je zde uvedeno více funkcí, jako je informační, motivační, komunikační a další...

V následující kapitole představuji, didaktické poznatky používání portfolia v mateřské škole.

2 DIDAKTICKÉ POZNATKY O POUŽÍVÁNÍ PORTFOLIA V MŠ

2.1 Práce s portfoliem

DÍTĚ

Děti ve věku od tří let, prožívají uspokojování svých potřeb, když se jim něco daří, ať už to je vzájemnou inspirací nebo pobídkou od učitelky (Koťátková, 2008).

Práce s portfoliem dítěte může probíhat dvěma způsoby.

Při řízené činnosti

Jde tady o plánovanou činnost pod vedením učitelky, která je zaměřena na sebehodnocení dítěte, prožitky dětí, výběr prací, které budou založeny do portfolia, jejich řazení, uspořádání a doplnění. Také o rozvoj komunikace dítěte prostřednictvím portfolia.

Spontánní činnost

Zde jde o to, kdy dítě samo projeví zájem o své portfolio, také může projevit zájem o portfolio kamaráda (Kratochvílová, 2014).

UČITELKA

Při práci s dětmi v mateřské škole se počítá s věkovými zvláštnostmi a děti mají možnost se spontánně, na své úrovni s různými materiály seznamovat a realizovat svoje potřeby poznávání. Cílené pedagogické činnosti, které učitelky nabízejí jsou především směřovány do oblasti rozvoje jemné motoriky a její koordinaci a v neposlední řadě na myšlení a prostorovou orientaci, soustředění a tvořivost (Koťátková, 2008).

Práce učitelky s portfoliem může být plánovaná nebo spontánní.

Při plánování je zaměřena zejména na:

- Plánování vzdělávací nabídky podle výsledků diagnostické činnosti.
- Na vedení rozhovoru s dítětem nad obsahem v portfoliu a odkrytí implicitních jevů.
- Hodnocení výsledků o pokroku dítěte v rámci vstupní, průběžné i výstupní diagnostiky
- Příprava rozhovoru s rodiči dětí.
- Přípravu na individuální plán dítěte.

Při spontánní činnosti vychází zejména z toho, co zachytí ve třídě během dne, respektive pozoruje jednání a dění dětí. Učitelka by měla reagovat na potřeby dětí, které mají zájem o bezprostřední využívání portfolia (Kratochvílová, 2014).

Portfoliový proces může podpořit posun sil. Děti a učitelé spolupracují na identifikaci silných stránek, artefaktů a dalších dokumentů a na lepším pochopení toho, co potřebují zlepšovat nebo dále rozvíjet (Seitz, H., & Bartholomew, C., 2008).

Důležité je zaznamenávat i chybu. Chyba má v učení nezastupitelnou roli.

Jehož popírání a vyloučení, vede děti k domnění, že chyba je něco špatného, nepatřičného a neodpovídá slušnému chování, za co je třeba se stydět, co se neukazuje. Ovšem tomu tak není, chyba je důležitá a dá se napravit. Díky chybě, může dítě sledovat proces učení, může posuzovat i vývoj a proměnu nezdarů a chyb. „Je tedy důležité, zařazovat do portfolia i práce, které nejsou stoprocentní. Díky tomu si můžeme uvědomit, vývoj a pokrok ke kterému došlo, nápomocí je také to, že přiřazujeme k pracím komentář, který vysvětluje, jak k chybě došlo a návrhy pro zlepšení do budoucna (Franclová, Volánková, 2007).

Portfolio dítěte v mateřské škole, má být efektivním nástrojem diagnostické činnosti pro učitelku.

Gavora (2013) hovoří o podmínkách, které při tvorbě portfolia je nutno promyslet:

- Dlouhodobost
- Různorodost
- Návrtnost

Při zakládání je podmínkou dlouhodobý charakter, díky němuž můžeme sledovat a popsat vývoj dítěte a vidět jeho pokroky. Portfolio je zakládáno hned první rok, když dítě začne navštěvovat mateřskou školu. Různorodost ve smyslu souvislosti s různými oblastmi a tématy a také jinými druhy dokumentů. K tomu patří pracovní listy, kresby apod. V poslední řadě je návratnost, zde bylo zmíněno, že by se činnost, která již byla realizována měla s odstupem času realizovat znova, aby bylo vidět jaké dítě dosáhlo pokroků.

2.2 Portfolio jako diagnostický nástroj

Portfolio patří k diagnostickým nástrojům v mateřské škole, ovšem to, co je jeho obsahem se odlišuje.

Jako **první** za portfolio považujeme například **složku s výkresy dítěte a pracovní listy**, které jsou průběžně zpravovány dítětem. S takovou složkou se v mateřské škole nepracuje, jsou pouze výkresy shromažďovány a uloženy. Děti si je na konci školního roku odnášejí domů.

Druhý soubor je složka, ve které jsou obsaženy **diagnostické údaje o dítěti**. Obsahem jsou diagnostické listy, kresby dětí a údaje, které slouží učitelkám k diagnostickému záměru a také ke komunikaci s rodiči.

Na základě analýzy zjištěných informací stanovuje učitel diagnózu. Pedagogická diagnóza souvisí zpravidla s dosažením vzdělávacích cílů. Co to vlastně znamená, že učitel sleduje, k jakým pokrokům v rozvoji dítěte došlo, také může sledovat projevy jeho chování a co je ovlivňuje či obtíže, které dítě v činnostech vykazuje.

Pokud má portfolio plnit diagnostickou funkci, musí se obsah odvíjet od sledovaných oblastí dítěte.

Sledované oblasti dítěte

- Kognitivní oblast – V této oblasti rozvíjíme u dítěte vnímání, myšlení, porozumění souvislostem v případě podobného nebo odlišného, také orientaci a další...

Patří zde zapamatování smysluplných celků, jako jsou říkadla nebo písničky, také různé situace, dostatečná slovní zásoba a užívání gramatiky.

- Hrubá a jemná motorika – V hrubé motorice se jedná o pohyby celého těla, koordinace pohybu při sportovních činnostech.

Patří zde běh, jízda na kole, koloběžce, běhání, hra s míčem a další...

V jemné motorice jde o využívání grafomotorické dovednosti, zde patří správné držení tužky, kreslení...

Senzomotorická koordinace, stříhání, doplňování, skládání, stavění...

- Sebeobslužné dovednosti – Do této oblasti patří přirozené činnosti, jako je najíst se, udržovat hygienu, oblékání a také vyjádřit svou potřebu v tomto směru.
- Sociální dovednosti – Komunikování ve skupině mezi dětmi, přijímat určitá pravidla, respektovat druhé, řešení konfliktních situací, potřeba pomoci druhým v případě potřeby.

Příloha metodiky, v níž je několik záznamových archů lišící se množstvím získaných informací. Smolíková, (2007, s. 42) uvádí, že *„Každý ze záznamů se hodí pro jiné účely, situace, podmínky a okolnosti, některý je vhodnější pro vstupní diagnostiku, jiný naopak pro průběžnou práci, další je orientován spíše k vstupní etapě vzdělávání dítěte. Rozdíl je ve formální úpravě a grafickém řešení. Součástí nabídky je také záznamový arch, který*

může pomoci k dokonalejšímu poznání osobnostních vlastností dítěte, a tím k volbě vhodných přístupů k dítěti a volbě účinných metod jeho vzdělávání.“

Zde jsou vybrané metody pedagogické diagnostiky:

Nejběžnější a nejčastější je metoda **pozorování**. Při této metodě lze zaznamenávat pouze projevy dítěte, které můžeme vidět, slyšet, měřit. Může jít o pozorování záměrné plánované nebo s formalizovanými písemnými záznamy, nahodilé pozorování, ze kterého si učitel dělá poznámky a sumarizuje ho po určitém období (Syslová, 2018).

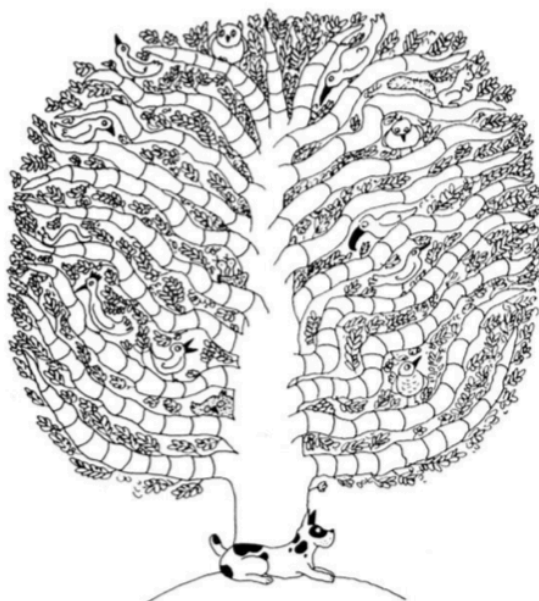
Metodu, kterou můžeme doplnit k pozorování je **rozhovor**. Diagnostický rozhovor by měl být předem připravený, učitelka by si měla stanovit jasný cíl, plán postupu a otázky. Měl by nám umožnit získat informace na základě bezprostředního verbálního kontaktu s dítětem, popřípadě rodičem. Rozhovor používáme, když chceme poznat stránky osobnosti dítěte, které nejsou dostupné přímému pozorování nebo jiným metodám. To nám umožní zachytit nejen fakta, ale i hlouběji proniknout do vnitřního světa dítěte či představ rodičů (Syslová, 2018).

Miňová (2015, s. 59) hovoří o tom, že, „...*kresba je dokumentem o stavu celkové vývojové úrovně dítěte, úrovně jemné motoriky a vizuální percepce.*“

Kresba obecně může učitelům mateřských škol poskytnout informace o celkové vývojové úrovni dítěte v oblasti jemné motoriky, grafomotoriky, zrakového a prostorového vnímání (Bednářová, Šmardová, 2011).

Při diagnostické činnosti se nejčastěji využívá kresba postavy nebo domu a rodiny. Učitelka v mateřské škole by měla mít znalosti o znacích výtvarného projevu u dětí a využít své existující poznatky k lepšímu pochopení dítěte. U dětské kresby se učitelka zaměřuje na zvládnutí výtvarných technik, dále na úroveň kresby z hlediska věku, jemnou motoriku, správné držení tužky a prostorovou představivost (Syslová, 2018).

Další možností, jak diagnostikovat je zde uvedeno přirovnání vývoje myšlení a učení ke stromu a u kořenů stromu je položený pes, který značí „bdělost“, připravenost dítěte přijímat informace. Dílčí funkce nebo výkony můžeme vidět v oblasti kořene a kmene, kterým procházejí všechny schopnosti a dovednosti. Korunu stromu pak přirovnává ke komplexním schopnostem, ke čtení, řeči a psaní, pak také ke znalostem o filozofii a matematice (Sindelar, 2013).

Obrázek 3 Strom-vývoj myšlení

(Sidelar, 2013, s. 4)

Učitelky v mateřské škole by měly nabízet dítěti takové činnosti, které zohledňují jejich přirozené zájmy, ale také prohlubují vědomosti a dovednosti, ve vztahu k požadavkům, které budou děti potřebovat k dalšímu vzdělávacímu procesu (Kotátková, S., 2008).

2.3 Portfolio jako hodnotící nástroj

Portfolia také úzce souvisejí s otázkou hodnocení dětí a jejich výsledků vzdělávacích pokroků.

Portfolio dítěte je jedním z prostředků k hodnocení dítěte.

Hodnotící portfolia byla popsána jako silná alternativa tradičních opatření. Praktiky a záměr procesu při práci s portfoliem odrážejí zásady vhodného hodnocení.

Poskytuje autentické hodnocení výsledků, komplexní pohledy na výkony a poskytuje zpětnou vazbu, která vede k tomu, aby se stali samo říditelnými (Baki & Birgin, 2007; Pophame, 2012).

Každá interakce dvou lidí prakticky v sobě nese i nějakou míru hodnocení (Mertina, 2013).

Syslová (2012, s. 11) uvádí, „...hodnocení je součástí diagnostické činnosti, zde zjišťujeme komplexní informace o dítěti. Na základě informací, které zjistíme, učitelka formuluje závěry, které využívá k dalšímu plánování vývoje dítěte a k jeho stimulaci.“

2.4 Funkce hodnocení v předškolním věku

„Hodnocení dětí v současné mateřské škole, není považováno za pouhý prostředek pro kontrolu výsledků vzdělávání, ale jeho cílem je působit na rozvoj celé osobnosti dítěte a motivovat je k lepším výkonům.“ (Syslová, 2012, s. 11) Také, že „...cílem takto pojatého hodnocení je opatřit dítě takovými dovednostmi, aby se dokázalo hodnotit samo a postupně převzalo odpovědnost za svůj rozvoj a pokroky.“ Lze rozdělit na hodnocení **poznávací**, zde je dítěti poskytováno dostatek konkrétních informací, aby se mohlo lépe orientovat ve svých dovednostech. **Konativní** funkce, jde zde o to, co chci a co mohu, musím nebo smím udělat, abych něco zlepšil a napravil nebo to zvládnout udržet na dosavadní úrovni. **Motivační** funkce, vede dítě k lepším výkonům, že něco přijímá a odmítá. Souvisí s emocionální stránkou hodnocení. **Rozvíjející** tato funkce, působí na celkový rozvoj osobnosti dítěte, vytváření sebepojetí a hodnocení sebe sama (Syslová, 2012, s. 13–14).

2.5 Prostředek komunikace s rodičem nad produkty dítěte

Rozhovory učitele s rodičem jsou velmi účinné, které napomáhají k individualizaci učení a monitorování pokroku dětí. Učitel a rodiče jsou partnery dětí a konzultace pomáhají monitorovat pokrok dítěte, zachytit případné obtíže a najít cestu k jejich nápravě.

Pokud ke konzultacím přizveme i dítě, je vhodné jako podklad využít portfolio dítěte. Komunikace by se měla řídit několika pravidly: jako první dostává slovo dítě – ukazuje, co se mu podařilo, co se naučilo. Pokračuje tím, co by se dále mělo naučit, v čem je potřeba se zlepšit a případně podává návrhy, jak postupovat. Poté je slovo předáno rodiči či rodičům, kteří doplní svými názory a připomínkami své dítě. Až jako poslední dostává slovo učitel, který přistupuje k hodnocení dítěte (Krejčová a Kargerová, 2011).

2.6 Výhody využívání portfolia

Ve výzkumné části máme stanovený cíl, který je právě na výhody a nevýhody využívání portfolia v mateřské škole.

Václavík (2014, s. 38) cit. Podle Venn (2000), představují silné a slabé stránky, které mají vedení portfolia.

- Podpora sebehodnocení dítěte, kritického myšlení a reflexe.
- Flexibilita při hodnocení dítěte a plnění cílů.
- Hodnocení výkonnosti dítěte a hodnocení jeho pokroků.

- Podpora spolupráce při vzdělávacích činnostech (vzájemné hodnocení a doučování).
- Umožňuje učitelům i dětem sdílet odpovědnost za stanovení cílů vzdělávání.
- Poskytování příležitostí učiteli i dítěti k diskuzi, nad těmito cíli v rozhovorech.

2.7 Nevýhody využívání portfolia

- Časová náročnost plánování systému hodnocení a hodnocení samotného portfolia.
- Shromažďování veškerých potřebných údajů a pracovních materiálů, se může stát portfolio objemným a těžkým.
- Rozvoj systematického a záměrného systému řízení práce s portfoliem je těžký proces, ale přesto je tento krok nezbytný, aby portfolia byla více než jen náhodným sběrem prací dítěte.
- Hodnocení portfolia zahrnuje rozsáhlé využívání hodnotících postupů a odborného úsudku, což limituje spolehlivost.
- Náročnost při plánování individuálních rozhovorů nad portfoliem, délka každého rozhovoru může narušit další výukové činnosti.

Shrnutí:

S portfoliem pracuje učitelka ale i dítě, které si zakládá své produkty. Portfolio dítěte, slouží jako diagnostický nástroj, kdy učitelka individuálně sleduje a zaznamenává pokroky dítěte. Diagnostická činnost je prováděna různými metodami. Jednak může být prováděna na základě pozorování nebo také rozhovorem s dítětem. Na diagnostickou činnost navazuje hodnocení, kdy zjišťujeme komplexní informace o dítěti. Na základě hodnocení, motivujeme dítě k lepším výkonům. Také jsou zde uvedeny jednotlivé funkce hodnocení v předškolním věku. Portfolio také slouží jako prostředek komunikace s rodiči nad produkty dítěte, které napomáhají k individualizaci učení a monitorování pokroku dětí. Učitel a rodiče jsou partnery dětí a konzultace pomáhají monitorovat pokrok dítěte, zachytit případné obtíže a najít cestu k jejich nápravě. V poslední řadě jsou zde uvedeny výhody a nevýhody využívání portfolia.

3 POHLED UČITELEK NA DOSAVADNÍ VYUŽÍVÁNÍ PORTFOLIA PŘI PRÁCI S DĚTMI A SPOLUPRÁCI S RODIČI

V mateřské škole se portfolio rozšířilo od roku 2007. Tehda byla vydaná příručka *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV* s podtitulem *Metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy*. A také je zde uvedeno, aby se výtvary dětí třídily a uchovávaly v tzv. portfoliu. (Smolíková, et al. 2007, s. 18)

Zkušenosti s portfoliem přináší spíš pozitiva. Je vyzdvihnut zde přínos především pro spolupráci s rodiči dětí. Ale zároveň poukazuje na určitá úskalí. Zejména se jedná o časovou náročnost, ale taktéž rozsah materiálů. Důležité je vybrat vhodný formulář pro strukturované zaznamenávání pokroků dítěte. Důležitá je skutečnost, rozsahu materiálů, zaměření obsahu, častost provádění záznamů a objem získaných dat (Sedláčková, et al. 2012).

Kratochvílová (2014) uvádí, že největší nevýhoda při vedení portfolia je časová zátěž. V tom směru, že zahrnuje promyšlení obsahu, vhodný výběr materiálů a také průběžnou i souhrnnou reflexi.

Dle Aleny Jabůrkové, ředitelka MŠ Havřice tvrdí, že „... je důležité, aby mělo dítě k portfoliu vytvořilo kladný vztah a bralo jej jako své vlastnictví, jako něco moc cenného.“ Paní Alena také vyzdvihuje větší kvalitu vzdělávací práce učitelek, systematickosti, viditelnosti výsledků a pomoc při pravidelných konzultacích s rodiči dětí, protože portfolio dítěte mají jako důkaz práce dítěte ale i učitelky v edukačním procesu (Těhalová, 2015, s. 12).

Učitelka Lisa Melessaccio tvrdí, že vidí klady v budování dobrého sebehodnocení, podpoře vědomí vlastní identity a zpětné vazbě, co dítě již dokázalo. Také uvádí, že „...učitel díky dětskému portfoliu lépe identifikuje úspěchy daného dítěte. Tento nástroj mu pomůže dítě podporovat v zájmech a zálibách, pomůže odhalit, co dalšího by se mu mohlo dařit nebo líbit.“ (Těhalová, 2015, s. 12)

Simona Hochvaldová, učitelka, která uvedla kladnou reakci na portfolio. Podle jejího názoru by portfolio dítěte mělo být jednou z nejdůležitějších ukazatelů vývoje v mateřské škole. „Nejde jen o to, že pomůže rodičům a učitelům v případě řešení problémů, ale jde i o takovou zpětnou vazbu naší práce s dětmi. Díky tomu můžeme také říct, co se povedlo nebo naopak nepovedlo, třeba se objeví nějaká nová cesta, prostředek k doplnění dalších informací o dětech, jejich snech a potřebách. Ze své praxe mohu říct, že je to obrovská pomůcka pro

kvalitní dětské portfolio je spolupráce s rodiči, obrovská dávka empatie a chuť dozvídat se o dětech něco nového (Hochvaldová, 2016, s. 16).

Názory známých teoretiků jsou v některých ohledech odlišné, obecnost 57 mezi jejich filozofiemi lze shrnout potvrzením, že děti se učí nejlépe tím, že jsou aktivní a interaktivní prostřednictvím zapojení se do učení, které je zábavné a vzrušující i když zvědavost není plně uspokojena (Copple & Bredekamp, 2009), (Hlebowitsh et al. 2013).

Příležitosti, které jsou dětem poskytovány v raném dětství, by mohly mít vliv na jejich pozdější školní výsledky (Burger, 2009).

Nezbytnost pro pedagogy je, aby pochopili aspekty vývoje v raném dětství, které jsou vhodné k procesu učení a pro praxi.

Shrnutí:

Můžeme zde vidět spoustu výroků na pojem portfolio. Pro dítě je portfolio něco cenného, co může vlastnit, zároveň slouží učitelkám jako zpětná vazba jejich odvedené práce s dětmi. Přínosná je spolupráce s rodiči dětí. Využívání portfolio nám ukazuje směr, zda dítě jde cestou vpřed a posouvá své kroky, ve kterých byly identifikovány nedostatky.

V jakém významu budu používat uvedené pojmy ve své praktické části:

Uvedené pojmy, které jsou v teoretické části představeny, navazují na část empirickou, kde jde o pohled učitelek na využívání portfolio v MŠ. V první kapitole teoretické části, uvádím definice na pojem portfolio a jeho vlastnosti, také co je obsahem portfolio a jakou formou je možné jej zakládat. V části empirické, byly učitelky dotazovány, jak samotné vnímají portfolio, co všechno se v portfolio objevuje a také v jaké formě jej mají založeno, zda zakládají portfolio i v elektronické podobě. Další část teorie, je zde uvedena z důvodu návaznosti na empirickou část, kdy zjišťujeme, jaké výhody a naopak nevýhody, přináší využívání portfolio v mateřské škole. Také jaké jsou možnosti využívání portfolio z pohledu učitelek, proto v teoretické části odkazují, na diagnostiku a hodnocení, jelikož to byla právě výsledná část, na otázku. Také zde bylo uvedeno, kdo s portfolio pracuje, v teoretické části, je uvedena učitelka a dítě, jelikož v empirické části bylo výsledkem to, že se rodiče zapojují pouze tím, že plní zadané úkoly doma s dětmi. Nemají tedy plnou moc a přístup k portfolio kdykoliv chtějí. Poslední kapitolou v teoretické části je představení dosavadních zkušeností učitelek s portfolio. To vedlo v empirické části s dotazem mířeným na zkušenosti učitelek, zda jsou dostatečné či nikoliv.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4 VYMEZENÍ METODOLOGIE VÝZKUMU

V teoretické části jsou představeny východiska, které odkazují na vymezení pojmu dětské portfolio a jeho vlastnosti, na to, jaké jsou didaktické poznatky o využívání portfolio v MŠ. A v poslední řadě na dosavadní zkušenosti s využíváním portfolio učitelk mateřských škol. Cílem této práce je interpretovat názory učitelk mateřských škol na využívání dětského portfolio v edukačním procesu mateřské školy. Hlavním zdrojem výzkumu budou rozhovory s učitelkami mateřských škol. Jejich názory budou zjišťovány prostřednictvím polostrukturovaného interview. Po uskutečnění rozhovoru, který bude přepsán do textové podoby, bude obsah textu analyzován a kódován. Doplňující metodou, je zde obsahová analýza dětských portfolio. V závěru budou zjištěné informace interpretovány a zformulovaná doporučení pro další pedagogický výzkum a praxi.

4.1 Cíle a otázky výzkumu

Hlavní výzkumný cíl: Interpretovat názory učitelk na využívání dětského portfolio v mateřských školách.

Hlavní výzkumná otázka: Jaké jsou názory učitelk na využívání dětského portfolio v edukačním procesu mateřských škol?

Dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaké výhody přináší využívání portfolio dítěte z hlediska učitelk v mateřských školách.
- Zjistit, co vypovídají vyučující v mateřských školách o nevýhodách využívání dětského portfolio.
- Objasnit, jaké jsou možnosti využití dětského portfolio z pohledu vyučujících v mateřské škole.
- Odkrýt, jak učitelky hodnotí spolupráci s rodiči při vytváření úloh prací do portfolio.
- Objasnit, jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelk s využíváním portfolio dětí v mateřské škole.

Dílčí výzkumné otázky:

V čem vidí učitelky výhodu využívání portfolio dětí v mateřské škole?

V čem vidí učitelky nevýhody využívání portfolio dětí v mateřské škole?

Jaké možnosti formulují vyučující využití dětského portfolia v mateřské škole?

Jak učitelky hodnotí spolupráci s rodiči při vytváření úloh prací do portfolia?

Jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelek s využíváním portfolií dětí v mateřské škole?

4.2 Metody výzkumu

Švaříček a Šed'ová (2007) uvádí, že kvalitativní výzkum je charakteristický tím, že má přinést bohatá data. Děje se to však za předpokladu, že jsou zvoleny vhodné výzkumné metody ve vztahu ke zkoumanému problému. Metody jsou specifické postupy poznávání určitých jevů, které badatel užívá s cílem rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé vytvářejí sociální realitu a zjištění interpretací. V rámci této práce jsem zvolila metodu polostrukturované interview, kterou doplňuje metoda obsahové analýzy dětského portfolia.

V kvalitativním výzkumu je interview neboli rozhovor jednou z hlavních metod pro získání dat. Prostřednictvím rozhovoru jsou zkoumáni členové určitého prostředí, určité sociální skupiny, cílem je získat stejné pochopení jednání událostí, jakým disponují členové dané skupiny.

Metoda rozhovoru je složena ze dvou částí, a to otázek a odpovědí. Rozhovor by měl být prováděn v klidném a příjemném prostředí. Rozhovor, může být strukturovaný, což znamená, že otázky i odpovědi jsou předem určeny. Polostrukturovaný rozhovor je kombinací obou metod, vycházíme z předem připraveného seznamu otázek a v poslední řadě nestrukturovaný, může být založen pouze na jediné otázce, můžeme jej také definovat jako volné vyprávění, do kterého zasahujeme pouze doplňujícími otázkami k danému tématu.

4.3 Polostrukturované interview

Polostrukturovaný rozhovor, je metodou, která je založena především na flexibilní technice dotazování. V takovém případě, má tazatel předem připravenou sadu otevřených otázek, které mohou být dále rozšiřovány, dle toho, jak rozhovor probíhá. Tato metoda poskytuje výzkumníkovi možnost, odchýlit se od navržených otázek a reagovat tak na odpovědi dotazovaných účastníků.

(Švaříček, Šed'ová, 2007)

4.4 Příklady použitých otevřených otázek

Jaké vnímáte výhody využívání portfolia dětí v mateřské škole?

Jaké vnímáte nevýhody využívání portfolia v mateřské škole?

Jak dlouho pracujete s dětským portfoliem?

Co všechno je zakládáno do dětského portfolia?

Je využíváno portfolio v elektronické formě? Pokud ne proč?

Jaké jsou vaše dosavadní zkušenosti s využíváním portfolia?

4.5 Obsahová analýza

Dle Gavora (2015) je obsahem něco, co se komentuje. Významný celek a soubor informací, znaků, které jsou více nebo méně strukturovány. Vypovídá o určité skutečnosti, jevu nebo procesu. Také uvedl, že z hlediska formy, můžeme rozdělit na tři skupiny. Jimiž je: verbální, vizuální, kombinace obou. Zde máme formu vizuální, do níž řadíme, obrázky, fotografie, mapy, schémata nebo nákresy. Tato metoda, se snaží proniknout hlouběji do významů předkládaných sdělení. K analýze bylo využito dětské portfolio. V portfoliu jsou zobrazeny převážně obsahy dětí, jejich produkty, které vytváří. Text je u některých výtvorů dětí, napsán učitelkou, jako pomocná poznámka. Jsou zde ukázány diagnostické listy dětí. Získány byly od jednotlivých učitelek mateřských škol, které s nimi pracují.

4.6 Analýza dat

Veškeré informace z rozhovorů s učitelkami byly zvukově zaznamenávány za použití mého chytrého mobilního telefonu. Zvukové nahrávky rozhovorů byly následně elektronicky přepisovány. Během přepisu dat, došlo k redukování, některých nadbytečných a nepotřebných dat k potřebám výzkumu. Získané informace byly systematicky pročitány a následně bylo realizováno otevřené kódování, tato metoda byla objasněna autory (Švaříček, Šedřová, 2014). Ukázkou tvorbu kategorií najdete v přílohách na poslední straně (71).

Pomocí těchto kódů byl vytvořen seznam. Ze seznamu, který tvořily kódy jsem následně hledala a spojila vzájemné souvislosti, který mají stejný význam. V poslední řadě se systematicky dávaly dohromady a vznikly jednotlivé kategorie a podkategorie, které jsou uvedeny níže v kapitole, která nese název „výsledky výzkumu a jejich interpretace“.

4.7 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumným vzorkem tohoto šetření byly vybrané učitelky mateřských škol odlišného věku. Od 22 do 50 let. Také s odlišnou dobou praxe, abychom zjistili, zda praktické zkušenosti, ovlivňují zkušenosti s využíváním portfolia.

Záměrem práce bylo oslovit učitelky vybraných mateřských škol a interpretovat jejich názory na využití dětského portfolia v edukačním procesu mateřské školy.

Rozhovor se uskutečnil s počtem **sedmi učitelek**, výpovědi se již opakovaly a nepřinášely nové zjištění, z toho důvodu byl sběr informací od jednotlivých participantek ukončen v takovém počtu. Během rozhovorů s učitelkami panovala velmi přátelská atmosféra, na veškeré dotazy mi bylo zodpovězeno, ale také, jsem odpovídala, pokud měly dotazy k danému tématu.

Analýza dětských portfolií, které mi jednotlivé učitelky představily. Vytvořila jsem fotografie obsahu portfolií a diagnostických listů. Dětské portfolio může být nástrojem nebo koncepcí, metodou a prostředkem. To všechno je v závislosti na tom, jak a kdo s portfoliem pracuje.

4.8 Organizace výzkumného šetření

V této kapitole je představeno řešení kvalitativního výzkumu, který byl prováděn prostřednictvím polostrukturovaného interview s vybranými učitelkami mateřských škol a jeho podrobný popis.

Rozhovor byl sestaven na základě vytvořených dílčích cílů a dílčích výzkumných otázek, které jsem si stanovila. Učitelky k uskutečnění rozhoru jsem hledala různě. Oslovila jsem mateřské školy prostřednictvím emailu, sociálních sítí a také osobně při realizaci souvislé praxe v mateřské škole. Rozhovory jsem začala realizovat v listopadu 2020 a dokončeny byly v lednu 2021.

Sestavený rozhovor obsahoval 12 otázek, které byly směřovány učitelkám mateřských škol na jejich názor pro využívání dětského portfolia v MŠ. Rozhovor proběhl se 7 učitelkami mateřských škol. Podmínkou pro uskutečnění rozhovorů bylo využívání portfolia v mateřské škole. Časové rozmezí rozhovorů činilo cca 30–40 minut.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

V této kapitole jsou uvedena zjištěná data a následně jejich interpretace.

Jako první představím výsledky z rozhovorů s učitelkami mateřských škol.

Další jsou výsledky z obsahové analýzy dětského portfolia.

Analýza jednotlivých obsahů fotografií z dětských portfolií, diagnostických listů od dotazovaných učitelek.

5.1 Interview s učitelkami

Při interview s učitelkami mateřských škol. Otázky, které byly učitelkám pokládány, byly orientovány na názory při práci s portfoliem, jaké vidí například výhody nebo nevýhody využívání portfolia dítěte, jaký je názor na zapojení rodičů a jak spolupráci s rodiči hodnotí. Jaké mají zkušenosti s využíváním portfolia v edukačním procesu. Také se zde objevilo, co všechno je založeno v portfoliu dítěte a jaké formulují vyučující možnosti využití dětského portfolia v mateřské škole. Zde jsou uvedeny vzniklé kategorie. Vznik kategorií byl popsán v analýze dat. Každá kategorie je rozepsána v jednotlivých kapitolách a podkapitolách. Učitelky jsou označovány písmenem U od 1-7.

1. Portfolio jako pomocník pro všechny

- Prostředek ke komunikaci s rodiči
- Prostředek pro přehled učitelky
- Prostředek komunikace mezi dětmi

2. Spoustu práce a času

3. Cesta individuálního záměru

- Portfolio jako cesta k diagnostice
- Portfolio jako cesta k hodnocení

4. Postoj rodiče v hlavní roli

5. Učím se praxí

5.2 Portfolio jako pomocník pro všechny

Jako první kategorii, kterou zde představím má název *Portfolio jako pomocník pro všechny*, v této kategorii bylo zjišťováno, jaké výhody přináší využívání portfolia dítěte z hlediska učitelek v mateřských školách. Kategorie je rozdělena do dalších dílčích podkategorií, které jsem nazvala *Prostředek ke komunikaci s rodiči*, *Prostředek pro přehled učitelky*, *Prostředek komunikace mezi dětmi*. Ve výpovědích se objevily výroky jako to, že je portfolio pomocník jak pro učitelku, rodiče ale i samotné dítě. Níže můžete vidět příklad odpovědi:

U2: ...“ *Je to velmi užitečná věc a celkově mi to pomáhá a myslím si, že i těm rodičům to pomůže vidět, co vlastně to jejich dítě umí a dokáže. I dítě si připadá důležité...*“

U7: ...“ *Je to dobrý prostředek jak pro nás, tak i pro děti a rodiče...*“

5.2.1 Prostředek ke komunikaci s rodiči

Tato podkategorie, která vyplynula z jednotlivých rozovorů je zaměřena, na prostředek komunikace s rodiči. Participantky výzkumu odpovídaly, že jako výhodu využívání portfolia vidí to, že mohou na základě toho, sdělit rodičům a ukázat, co všechno je jejich dítě schopné udělat. Pokud mají rodiče obavy, že jejich dítě nezvládne například zadané úlohy u zápisu, mohou portfolio využít jako důkaz práce o tom, že jejich dítě zvládne více, než je v daný moment schopno ukázat. Zde jsou ukázky výroků od učitelek:

U7: ...“*Když máme konzultace s rodiči, tak jim to tam ukazujeme, někteří nevěří, že s nimi něco děláme. ...*“

U4: ... „*Rodiče měli strach, že u toho zápisu nic neudělá, Ted jsem navrhla rodičům, mají stydlivé dítě, a tak jsem jim poradila, aby si to portfolio vzali s sebou k tomu zápisu.*“

U2: ...“ *Máme dokonce dvakrát v roce individuální schůzky s rodiči, jak třídní schůzky ve škole, tak to máme ve školce. A vlastně to portfolio k tomu používáme...*“

Dle jednotlivých výroků, které zde můžeme vidět, lze říct, že portfolio dítěte, slouží jako takový důkaz práce. Často se setkáváme s tím, že rodiče si myslí, že učitelky v mateřské škole, jsou pouze pečovatelky nebo jen hlídají jejich děti. Neberou na vědomí to, že s jejich dětma musejí splnit spoustu věcí, že se je snaží někam posunout a rozvíjet. Portfolio je určitě dobrý zdroj informací pro rodiče o jejich dítěti. Ve druhém úryvku, které zde můžeme vidět, učitelka pomohla rodičům, které mají stydlivé dítě. Portfolio si vzali s sebou k zápisu, jako důkaz práce a aby mělo větší šance přijetí na základní školu. Doposud není žádná povinnost

nosit portfolio k zápisu jako ukázka o dovednostech dítěte. Určitě je to jen přínosné a doporučení učitelky bylo zcela správné.

5.2.2 Prostředek pro přehled učitelky

Tato podkategorie vyplynula, na základě otázky, v čem vidí výhodu využívání portfolio. Další výhodou, kterou učitelky mateřských škol vidí při využívání portfolio je, že mají přehled o konkrétním dítěti. Stačí pouze nahlédnout do portfolio. Při velkém počtu dětí ve třídě, si učitelky nemohou pamatovat, co které dítě samostatně zvládne a naopak. Níže můžeme vidět příklady odpovědí od participantek výzkumu:

U2: ...“ *Podle mě jde vyloženě v tom portfolio o to, aby člověk věděl a hned si to našel, nemusel nad tím přemýšlet...* “

U4: ...“ *No myslím si, že je to hodně důležité, vidím všechno hned, nikde to nemusím dohledávat a taky i děti budou mít památku na školku. Jako samozřejmě je to lepší, najdu určité portfolio a vidím, protože si to nemůžu ani všechno pamatovat, prostě hned vím...* “

U5: ...“ *Pracuji s tím, jsem ráda, že to ty děti mají k dispozici a jsou v tomhle ohledu samostatné a je to fajn, když já v tom zpětně listuji a vidím, kam se to dítě posunulo...* “

Z výroků, které zde můžeme vidět, lze říct, že hlavní výhodou je to, že učitelky díky portfolio mají dobrý přehled o jednotlivých dětech, stačí nahlédnout do portfolio a hned ví, co konkrétní dítě nezvládá, a naopak co zvládá.

5.2.3 Prostředek komunikace mezi dětmi

Poslední podkategorie, která je zde uvedena, jsem nazvala *Prostředek komunikace mezi dětmi*. Patřilo to mezi výroky, v čem je výhoda využívání portfolio dítěte v mateřské škole. Učitelky vidí výhodu využívání portfolio v tom, že děti mezi sebou navzájem více komunikují, představují si navzájem svá portfolio a připadají si důležité, protože mají svůj dokument. Zde můžeme vidět následující úryvky z rozhovorů:

U4: ...“ *No děti jsou rádi, že to mají, připadají si pak důležitější, navzájem si to ukazují. Je to jejich takový dokument...* “

U7: ...“ *Děti mají takové nálepky, které si tam lepí třeba za odměnu, když něco splní a jsou rádi, navzájem si to ukazují a chlubí se...* “

Z uvedených výroků, je zřejmé, že díky portfolio si děti připadají důležité, mají vlastní dokument, který si mohou vzít kdykoliv chtějí. U posledního úryvku, identifikujeme i to, že děti si hodnotí své práce, které mají založeny v portfolio. Lepí se tam různé samolepky.

5.3 Spoustu práce a času

Další kategorií, kterou zde uvádím, má název *Spoustu práce a času*. Vznik této kategorie vyplynul z jednotlivých tvrzení od učitelek na otázku, kde jsem zjišťovala, v čem vidí učitelky nevýhody využívání portfolia dítěte.

U1: ...“ ... *Ne já to nevidím jako nevýhodu. Asi co bych tak řekla, tak z hlediska času, to je náročné...*“

U2: ...“ *Přemýšlím... asi časově náročné to je, bych tak řekla...*“

U5: ...“ *Nevýhody asi přímo ne... ale zabere to spoustu času. Ještě, když si ty děti tam zakládají samostatně a my to pak musíme probírat, aby to bylo to podstatné, a ne nějaké čmáranice, tak je to fakt docela na dlouho...*“

Z tvrzení od participantek výzkumu vyplynulo, že hlavní nevýhodou, je náročnost z hlediska času. Výtvary dětí se musejí třídit a probírat, aby nebylo portfolio zbytečně přeplněné. Samozřejmě i příprava materiálů nebo pracovních listů pro děti je náročná pro učitelky a při velkém počtu, je nutné tomu věnovat spoustu času, aby to portfolio mělo slušnou vizuální podobu.

U4: ...“ *No... nevýhoda to je spíš z praktického hlediska, ty složky mi nevyhovují, je to pro ty děti složité, chci, aby to dělaly samostatně ale musím jim pomáhat většinou. Někteří předškoláci to zvládnou ale ne všichni. Takže v tomhle vidím nevýhodu no. Možná kdyby se vymyslelo portfolio v nějakém lepším praktickém provedení...*“

Dalším bodem, co zde bylo identifikováno je nevýhoda praktického hlediska, v průběhu rozhovorů bylo zjištěno, že jsou využívány nejčastěji šanony, které mají uvnitř euro složky, do kterých si děti zakládají výtvary. Děti mají problém s manipulací. Samozřejmě forma portfolia není dána a je na každé mateřské škole v jaké formě si jej bude zakládat.

Učitelky se snaží, aby si děti do portfolia zakládaly samostatně, ale následně to stejně musejí zkontrolovat, zda je to tam dobře vloženo. U mladších dětí, nelze nechat manipulaci jen na nich, musejí se tomu věnovat spíše učitelky. Děti předškolního věku, si s portfoliem manipulují, jak potřebují a zvládají bez pomoci zakládat své výtvary, pracovní listy a další náležitosti do portfolia. To vedlo k další otázce a tím bylo, co všechno se v dětském portfoliu objevuje. Můžete vidět příklady odpovědí od učitelek:

U5: ...“ *Vyskytují se tam pracovní listy, výtvarné, jako čistě výtvarka ne, je tam i to skládání, lepení, stříhání...*“

U6: ...“ *Je tam teda záznamový arch o dítěti, jeho kresby, vykreslování, stříhání a u starších i obkreslování tvarů a předškolní děti dostávají na začátku pracovní list předškoláka, kde jsou písmena, tvary, číslice...* “

Do portfolia dítěte, se ukládají jeho výtvarné výtvořky, ať už spontánní kresba, kresba, která vznikne při řízené činnosti zadaná učitelkou a také různé vykreslování. Také materiál, který je vystřižený z papíru, pracovní listy, které plní spíše předškoláci. Portfolio má každé dítě vlastní, má na něm, svoje jméno, fotografii nebo značku a je uloženo, v takové úrovni, aby si ho mohlo kdykoliv vzít.

V průběhu rozhovoru padla otázka na využití elektronického portfolia. Které by zamezilo přebírání produktů a přeplnění portfolia. Elektronické portfolio není zaváděno. Učitelky jej vidí spíše jako moderní záležitost. Níže můžeme vidět příklady odpovědí od jednotlivých učitelek:

U1: ...“ *Ne, nám to stačí tak jak to máme, ono je to určitě teď moderní ale asi ne...* “

U3: ...“ *No v elektronické formě ho zatím nevyužíváme, sice je to ekologické ale přijde mi, že je to lepší tak v té papírové formě. A upřímně jsme nad tím elektronickým ani nepřemýšleli. Ale určitě by to mohlo být taky fajn, v případě, že by bylo ve třídě k dispozici třeba počítač nebo tablet ale to nemáme, počítač je pouze ve sborovně...* “

Z uvedených příkladů odpovědí, které jsou zde uvedeny, lze tvrdit, že portfolio v elektronické formě, není pro učitelky nic zvláštního a spíše jej berou jako moderní záležitost a také nemají v mateřských školách dostatek elektronických spotřebičů k využívání elektronického portfolia.

5.4 Cesta individuálního záměru

Tato kategorie vyplynula na základě výzkumného cíle, kdy jsem chtěla odhalit, jaké jsou možnosti využití dětského portfolia z pohledu vyučujících v mateřské škole. Název *Cesta individuálního záměru*, vyplynula z jednotlivých výroků od učitelek. Dětské portfolio, by nebylo nic víc než složka materiálů dětí, které nejsou, až tak důležité, z hlediska individuálního rozvoje. Proto k tomu patří také diagnostika. Diagnostické portfolio, je součástí dětského portfolia, ovšem ve většině případů, si diagnostiku zakládají učitelky samostatně. Důvodem, je strach z poničení. Níže můžeme vidět, příklad výroku od jedné z učitelek:

U6: ...“ *Když od začátku, co nastoupí do školky, se pracuje s tím portfoliem, značí se tam jeho vývoj, ty slabší a silnější stránky, tak se může pak individuálně s tím dítětem pracovat, může se zaměřit na to, co mu nejde, tak aby bylo po všech stránkách připravené... “*

Z uvedeného výroku, který zde vidíme, můžeme tvrdit, že portfolio dítěte je jakousi cestou k jeho individuálnímu rozvoji. Každé dítě, zvládá určité úkoly jiným způsobem, na základě prací, které jsou v dětském portfoliu obsaženy, se také lze zaměřit na dítě konkrétněji a snažit se ho zdokonalit v jeho nedostacích.

5.4.1 Portfolio jako cesta k diagnostice

Z hlediska diagnostického portfolia, zde můžeme vidět výroky od jednotlivých učitelek, které k diagnostickému portfoliu sdělily následující:

U4: ...“ *Diagnostiku dělám tak, že mám dokument, kde mám napsané, co chci sledovat, od soc. dovedností, přes školní připravenost, emoce, matematické dovednosti. Vlastně v září jsou třídní schůzky individuálně před zápisem a s každým dítětem si tu diagnostiku udělám na 20 minut... “*

U5: ...“ *Pak máme diagnostiku, kterou máme ve složce zvlášť, kdy máme diagnostické listy a taky tam máme kresbu postavy dítěte. Ale někdo to má všechno pohromadě, každý si to může dělat, jak chce. Ty diagnostické jsou zvlášť, protože si myslím, že by s tím děti neměli manipulovat... “*

U6: ...“ *S portfoliem pracujeme, značíme a věnujeme se určitým oblastem a tady ten arch vyplňujeme třikrát za rok, kdy si značíme od soc. dovedností, sebeobsluhy, hrubá, jemná motorika, řeč, matematické dovednosti a tady potom vidíme, jak to dítě zvládá a co nezvládá... “*

Z výše uvedených výroků od jednotlivých učitelek, můžeme vidět, že první výrok, který zde máme je vysvětlení, jak pracuje s diagnostickým portfoliem a v jakém časovém intervalu diagnostika probíhá. Ve druhém výroku, který je zde uveden, můžeme vidět, že diagnostiku si zakládá učitelka zvlášť, aby se materiál neponičil, jelikož si děti se svými portfolii manipulují samostatně a diagnostické tabulky jim nic neřeknou. V posledním výroku, bylo uvedeno, že diagnostika se provádí od nástupu do mateřské školy. Zde se zakládají práce, z průběhu celého roku, pozoruje se, jak dítě drží nůžky, zda stříhá rovně, jak se zdokonaluje kresba a další. Na základě diagnostického portfolia, mohou učitelky identifikovat určitý pokrok a sdělit rodičům, co je potřeba s dětmi ještě procvičovat. Rodiče mohou pomoci učitelce s rozvojem dítěte.

Zde můžeme vidět výrok od jedné z učitelek, u které se odpověď lišila a měla vedenou diagnostiku jinak než ostatní učitelky.

U7: ...*“Nepoužíváme teda jen portfolio, ale máme pro každé dítě i sešit přesně na tu oblast, která mu dělá problém, tak do toho sešitu dostane úkoly, které si dělá doma s rodiči. Pro rodiče je tam slovní poznámka, co s nimi mají dělat. Také máme obálky s úkoly, které jsou obsaženy uvnitř, je to na rozvoj jednotlivých oblastí...”*

Z výroku od učitelky, můžeme identifikovat i další způsob diagnostikování než, dle tabulek od jednotlivých autorů, které to nabízejí. A tím je metoda myšlení a učení přirovnávaná ke stromu, jak je uvedeno v druhé kapitole teoretické části od autorky Brigitte Sindelarové.

Každé dítě má své portfolio, ale také vlastní sešit, ve kterém, je právě obrázek stromu. Obálky s obsaženými úkoly uvnitř, které mají splnit.

Další podkategorii, která vyplynula má název *Portfolio jako nástroj k hodnocení*.

5.4.2 Portfolio jako cesta k hodnocení

U2: ... *„K hodnocení dětí mi portfolio velmi pomáhá i třeba když k nám přijde ta hospitace, tak vidím, má člověk větší přehled, co prostě umí, protože si to nepamatuji z hlavy...”*

U4: ... *„Hodnocení, které je pro mě velmi důležité, některé děti se kritizují ale přitom jsou šikovné...”*

Hodnocení navazuje na diagnostiku. Portfolio, jak můžeme vidět, pomáhá učitelkám hodnotit děti. Může vidět, co s dětmi splnila za činnosti a jak se jim to podařilo a naopak. Také, ve druhém výroku vidíme, že některé děti, dokážou být k sobě kritické, což nám říká, že portfolio slouží i pro dítě jako hodnocení.

U5: ... *„Děti si to i navzájem hodnotí. Ukazují si, co tam mají založené...”*

Jak již bylo identifikováno v první kategorii, která je uvedena výše, děti se navzájem hodnotí prostřednictvím portfolia, hodnotí samy sebe, různými samolepkami a dalšími věcmi.

5.5 Postoj rodiče v hlavní roli

Tato kategorie byla vytvořena k výzkumnému cíli, kde jsem chtěla odkrýt, jak učitelky hodnotí spolupráci s rodiči při vytváření úloh prací do portfolia.

Jako první byla položena otázka, zda jsou rodiče při práci s portfoliem vůbec zapojeni a jak. Z tvrzení od jednotlivých učitelek vzniklo, že rodiče zapojeni jsou, tak, že s dětmi musejí

plnit zadané úkoly doma, které jsou zaměřeny na jednotlivé oblasti, které dělají dětem problém.

U1: ...“ *No rodiče mají možnost se zapojit. Před tím nástupem do školy... spolupracují, mají to k nahlédnutí a vidí co je potřeba procvičovat, ptají se, co je potřeba koupit na to procvičování a je to bezva, nesetkala jsem se s rodičem, který by byl proti. To je jako fajn.*“

U4: ...“ *Mají možnost vidět všechno v tom portfoliu, všechno řešíme, hlavně vidí ten vývoj té kresby vlastně od začátku roku až co s nimi dělám před zápisem. Pro mě je důležité kam ty děti chci posunout ještě před zápisem, takže jim řeknu, kde to jejich dítě má ještě mezery, co je potřeba s nimi procvičovat, jak je to možné s nimi dělat a tak...*“

U6: ... „*Ano, Plní námi zadané úkoly, které dostane...*“

U7: ...“ *Jedno za čtvrt roku máme jakoby takové třídní schůzky a tam jim to ukazujeme...*“

Z výroků, které jsou zde uvedeny můžeme říct, že rodiče jsou o portfoliu dítěte informováni. Rodiče plní s dětmi úkoly, které dostanou zadané od vyučujících v mateřské škole. Nebo také posílají fotografie výtvorů, které jejich dítě udělalo samo doma. Mohou také přinést, do mateřské školy, výtvary, které si následně založí do svého portfolia. Pouze v jednom z případů, bylo evidováno, že rodiče nemají o portfoliu ani tušení a nejsou s ním seznámeni. Můžete si přečíst výrok od učitelky:

U3: ...“ *Každopádně se s rodiči o tom nebavíme, co umí a neumí rodičům říkáme soukromě na schůzkách nebo při rozhovorech.*

No možná by šlo na začátku školního roku nebo na pololetí rodiče s tím seznámit, že portfolio vedeme, kde zaznamenáváme portfolio dítěte, popřípadě by mohli rodiče přispívat něčím, co děti dělají doma s dětma. No myslím si ale, že to necháme tak jak to máme...“

Z výpovědi, lze identifikovat to, že rodiče nejsou seznámeni s portfoliem dítěte, ovšem informace dostávají od učitelky na individuálních schůzkách nebo při rozhovorech.

Učitelka také uvádí, že to nebudou měnit a s portfoliem seznamovat rodiče nebudou.

Níže můžeme vidět další výrok od učitelky:

U5: ...“ *Rodiče, co se týká rodičů, tak rodiče ví, že to portfolio existuje, mají možnost do něho nahlédnout, ale nestalo se mi, že by byl nějaký zájem od nich. Ale nejsou zapojeni no... Mohlo by to být asi dobré, ale nezapojujeme je...*“

V dalším výroku, který zde uvádím, učitelka tvrdí, že rodiče o portfoliu vědí ale není z jejich strany větší zájem, který by mohl být.

Nepřispívají žádnými úkoly, pouze vědí o existenci portfolia a mohou si jej prohlédnout. Když bychom tomu chtěli předcházet, určitě by o portfolio měli větší zájem, pokud by jim jej učitelky více představovaly a snažily se je více zapojit do prací, které vytvářejí pro děti a následně vkládají do portfolia.

Následující výroky, které jsou zde uvedeny, jsou orientovány na hodnocení při spolupráci, zda to učitelky vidí spíše pozitivně nebo negativně.

U1: ...“ *Vidím to pozitivně určitě. Ale je potřeba jim vysvětlit, jak se věci mají...* “

U4: ...“ *Záleží na rodičích, pozitivně i negativně...* “

U6: ... „*Jako určitě pozitivně, záleží, jak se k tomu rodiče staví a jací jsou...* “

U7: ...“ *Určitě pozitivní, ty rodiče s ním aspoň něco dělají a pracují na tom, co je potřeba zlepšovat, aby to dítě bylo připravené do té školy...* “

Na základě těchto výroků, můžeme říct, že spolupráci s rodiči při využívání portfolia hodnotí učitelky spíše pozitivně. Ovšem záleží na postoji rodiče. Pokud rodiče nemají zájem a jediné co je zajímá a chtějí přijít a odejít s dítětem z mateřské školy. Poté musí být náročná snaha o to, je zapojit do vytváření a plnění úloh do portfolia.

Učitelka, která uvedla, že rodiče o portfoliu vědí, ale nemusejí s dětmi plnit úkoly doma a přispívat něčím do tvorby portfolia. Uvedla následující:

U5: ...“ *No jako úplně nevím, jak by to fungovalo, nedokážu si to představit. Je to možná i tím, jaké máme rodiče. Ta komunikace s těmi rodiči je náročná, jako rodiče zapojují se, ale do věci jen kterým přikládají důležitost. Tady u toho portfolia nevím, je tam spousta rodičů, které přijdou vezmou dítě a odchází a nic je nezajímá.* “

Komunikace s rodiči je náročná, to v každém případě, každý rodič je jiný, každý rodič vidí své dítě úplně jinak než učitelky, které se mu věnují a snaží se jej po všech stránkách rozvíjet. Ale pokud rodičům nebude portfolio představeno ve větší míře, jak jej učitelky využívají a k čemu vlastně slouží, jak dětské, tak diagnostické, nikdy tomu rodiče nebudou přikládat

důležitost a bude to pro ně pouze složka s něčím, co jim nic neřekne, pouze to, jak je to moje dítě šikovné, že mi nakreslilo takový obrázek.

Vyplývá, že rodiče jsou s portfoliem seznámeni, podílejí se na práci s portfoliem tak, že plní s dětmi zadané úkoly od učitelky doma, které následně přinesou a děti si je založí do portfolia. Jde vidět, že dle tvrzení, které zde vidíme, je názor na zapojení rodičů spíše pozitivní a rodiče pomáhají rozvíjet své děti v oblastech, ve kterých vidí učitelka problém. Díky portfoliu, které je představeno rodičům, se společně mohou snažit o zdokonalování určitých oblastí. Společně mohou předcházet nedostatkům, které jsou u dítěte během edukačního procesu zaznamenávány. Naopak také, pokud dítě jeví známky nadání a je výrazně v předstihu oproti ostatním dětem, můžou se učitelky společně s rodiči domluvit na individuálním vzdělávacím plánu a hledání vhodných úkolů pro rozvoj.

Nyní Vám představím podkategorii, která patří do kategorie s názvem *Postoj rodiče v hlavní roli*. Tato podkategorie vznikla na základě opakujících se výroků v průběhu rozhovorů u spolupráce s rodiči a jejich zapojení do práce s portfoliem

5.6 Učím se praxí

Poslední kategorie, která je zde uvedena vznikla z výzkumného cíle, objasnit, jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelek s využíváním portfolií dětí v mateřské škole. Níže jsou uvedeny některé výroky od učitelek:

U1: ...“ *No já si myslím, že je se co učit ještě...* “

U2: ...“ *Určitě by to mohlo být i jinak a mohla bych se něco ještě přiučit, nevím, jak je to v jiných školkách...* “

U5: ...“ *No jako myslím si, že asi ano, jako vždycky je co zlepšovat, pořád se člověk nad něčím učí ale k tomu, jak jej používáme my, si myslím, že mám dostatečné zkušenosti a stačím i to...* “

U6: ...“ *Za tu dobu praxe, si myslím, že určité zkušenosti mám, nevím, jestli jsou dostatečné, rok od roku, jak s tím pracuji, je to lepší. Víím, jak s tím pracovat, jak to uchytit, aby to bylo, jakože efektivní...* “

Vynořilo se zde spoustu tvrzení a ve většině případů byla odpověď taková, že vždy to může být lepší. Také v průběhu rozhovoru bylo řečeno, co je zdrojem zkušeností učitelek s využíváním portfolia. Níže si můžete přečíst výroky od učitelek:

U1: ...“ *No nejvíce semináře teď, ale předtím jsem viděla, jak se využívá v jiných mateřských školách a také jsem o tom četla, zajímalo mě to...* “

U2: ...“ *No žádné semináře jsem neměla, jen vyloženě praxe ale určitě by to bylo jen přínosem nějaký ten seminář...* “

U5: ...“ *No nebyl jsem nikde na kurzu ani na semináři, co se týče dětských portfolioů, ale spíš bych řekla, že je to jen jak jsem přišla do praxe.* “

5.7 Výsledky z interview

Z výše uvedených výpovědí od učitelek, je zřejmé, že portfolio je dobrým pomocníkem pro všechny účastníky edukačního procesu. Učitelka má přehled o dovednostech dítěte, stačí náhled do portfolio. Nejen, že můžeme sledovat, jak se dítě posouvá a srovnávat úroveň dítěte s ostatními dětmi, ale také dítě si připadá důležitější, protože má svůj cenný materiál a dokument. Učitelka jej může využít při individuálních konzultacích, třídních schůzkách nebo, když mají rodiče zájem a chtějí vidět, jak si jejich dítě vede a jak pracuje. Učitelkám slouží portfolio jako důkaz práce. Děti si portfolio navzájem ukazují, výtvary, které mají v portfolio založeny si hodnotí. Učitelky mateřských škol se snaží individuálně pracovat a zaměřit na jednotlivé děti, k tomu jim pomáhají rodiče dětí, které s dětmi plní zadané úkoly od učitelek v domácím prostředí. Veškeré práce, které jsou s dětmi provedeny, jak doma nebo v mateřské škole, jsou následně tříděny a zakládány do portfolioů. Největší nevýhoda u portfolio je z časového hlediska, jelikož učitelky musejí třídit produkty, aby to nebylo zbytečně přeplněno, musejí nad tím strávit určitý čas, aby i vizuální stránka byla dobrá. To se můžeme také dočíst již v teoretické části. Co se týká spolupráce s rodiči, bylo zde zjištěno, že hlavní role je na straně rodiče a jeho zájmu o dítě a postoje k situaci, která v mateřské škole nastane. S portfolioem jsou seznámeni, ale spíše se zdá, že portfolio je zakomponováno pouze okrajově do výchovně vzdělávacího procesu. Zpětná vazba rodičům o jejich dítěti je poskytována na individuálních konzultacích, které mateřské školy mají. Nebo také „třídních schůzkách“, které se pořádají 2krát až 3krát ročně. Zde má rodič možnost, se na své dítě zeptat a nahlédnout do portfolio. Učitelky hodnotí spolupráci s rodiči spíše jako pozitivní, bylo zde, ale také uvedeno, obojí to znamená pozitivní i negativní a právě zde šlo o postoj rodičů. Dále pak, jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelek s využíváním portfolio. Při velkém počtu dětí, si nelze pamatovat veškeré informace o dětech. Bylo zjištěno, že učitelky si myslí, že nemají dostatečné zkušenosti s využíváním portfolio a ani neví, zda je jiná možnost využití než praktikují. S portfolioem se naučí pracovat až po nástupu do práce, učí se od ostatních kolegyně. Existuje spousta kurzů, seminářů a školení na dané téma, ovšem pokud

to není nutností být profesionál při práci s portfoliem, nikdo se nesnaží učit a zlepšovat v tom, jak s tím pracovat a jaké jiné využití by mohlo portfolio mít než zakládání výtvorů a ostatních náležitostí. S portfoliem probíhá práce spíše během řízené činnosti. Určitě by bylo přínosem pro všechny účastníky edukačního procesu, kdyby se téma portfolio začalo více rozebírat a školení nebo kurzy by byly povinné a finančně podporovány.

Zkušenosti při využívání portfolia nabírají v průběhu své praxe v mateřské škole. Zajímavostí zde ale bylo, že i přes odlišnost délky praxe, ani jedna z učitelek se neodvážila tvrdit, že má dostatečné zkušenosti. Častá otázka, kterou si učitelky mateřských školách kladou, je: „Co má být obsahem portfolia? Jak má být portfolio strukturováno, aby svůj diagnostický účel portfolio naplnilo?“ V předškolním vzdělávání je záměrem rozvíjet každé dítě celostně po stránce fyzické, psychické i sociální a podporovat jeho samostatnost a schopnost projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí a respektující základní společenské hodnoty. (RVP PV, 2004, s. 8).

5.8 Obsahová analýza portfolií dětí

Na základě rozhovorů s učitelkami v mateřské škole se uskutečnila analýza obsahu dětských portfolií. Bylo identifikováno celkem sedm portfolií. V průběhu rozhovorů bylo řečeno, co takové portfolio obsahuje, co si o tom myslí samotné učitelky a jak jej berou z jejich pohledu.

Záměrem zvolené metody bylo představit, jak jednotlivé učitelky mateřských škol zakládají portfolio dítěte, co všechno se v portfoliu objevuje a ověřit jejich výpovědi z rozhovorů. Získané fotodokumentace jsou zobrazeny a uvedeny zvlášť s komentářem od jednotlivých učitelek.

Ukázalo se, že portfolio obsahuje, **1. Identifikace dítěte, 2. kresby a výtvarné práce dětí, 3. pracovní listy, 4. grafomotorické listy.** A také **6. diagnostické tabulky**, se kterými pracují učitelky, slouží jim jako prostředek k hodnocení dítěte. Diagnostické listy jsou uloženy ve většině případů zvlášť z hlediska bezpečnosti, aby se neponičily.

Portfolio je zakládáno v tvrdých deskách, také může být portfolio založeno v měkkých složkách nebo vedeno jako kniha a děti jej mají volně přístupné a mohou si do něj zakládat své výtvary, ukazovat ho svým kamarádům nebo si do něj lepit samolepky. Na hřbetu by mělo být označení, aby bylo zřejmé, kdo je vlastníkem portfolia. Označení může být značkou, kterou má dítě v mateřské škole přidělenou nebo také přímo fotografií dítěte. Zde je přiložen obrázek způsobu uložení portfolia a jeho vizuální podoba.

Obrázek 4 - Vizuální podoba portfolia

Takovou podobu má portfolio, do kterého si dítě zakládá své výkresy a další výtvarné práce, také jsou zde uvedeny veškeré údaje o dítěti a o jeho rodině, fotografie dětí a další...

Bylo řečeno, že pracovní listy jsou ukládány do portfolia pouze dětem předškolního věku, u dětí mladšího věku, jsou uloženy v diagnostickém portfoliu, které mají učitelky u sebe zvlášť.

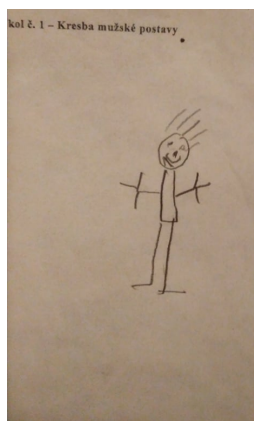
Obrázek 5 - Fotografie dětí

Obrázek 6 - Fotografie z akce v rámci MŠ

Identifikace dítěte – v portfoliu jsou obsaženy také fotografie dětí, různé fotografie z akcí, které se konaly v rámci mateřské školy. Zde také najdeme jméno dítěte, jeho věk, co má dítě rádo...

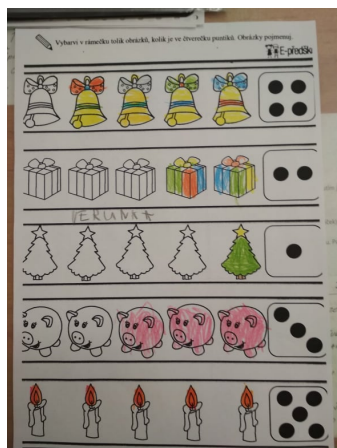
U1: ... „Portfolio, beru na dvě části, jedna část, kde je osobní list dítěte, zdravotní stav, dokládáme diagnostické listy a druhá část, kde máme výkresy. A u předškoláků zakládáme pracovní listy, součástí jsou i vlastní poznámky...“

Obrázek 7 - Kresba dítěte

Obrázek 8 - Grafomotorický list

Obrázek 9 - pracovní list.

INDIVIDUÁLNÍ ZÁZNAM DÍTĚTE

JMÉNO DÍTĚTE: _____ SK. ROK: _____ LOGOPEDI: _____

DATUM NAROZENÍ: _____ LATERALITA RUKY: _____

Úroveň pro věk 4-6	Zvládá s VELKOU pomocí	Zvládá s MALOU pomocí	Samostatně
Legenda: 2. až 4. leden, 8. červen			

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ:

1. Pojmenuje odstíny barev			
2. Přivádí odstíny barev			
3. Vyhledá dva shodné obrázky v řadě			
4. Odliší shodné a neshodné dvojice lístů se detailem			
5. Vyhledá daný první objekt ve skupině z lva			
6. Poskládá obrázek z několika částí			
8. Doplní chybějící část obrázku			
9. Umístí obrázky na místo			

VNÍMÁNÍ PROSTORU:

10. Nahoře, dole			
11. Vpředu, vzadu			
12. Vpravo, vlevo na vlastním těle			
13. Vpravo nahoře- dle kritéria			
14. První, poslední			
15. Uprostřed, předešlejší, předposlední			
16. Nežádá před, hned za			

VNÍMÁNÍ ČASU:

17. Seřadí obrázky podle postřepnosti děje			
18. Pojmenuje, co se stalo nejdříve, později, naposledy			
19. Začne se orientovat ve dnech v týdnu			
20. Zná pojmy ráno, poledne, večer			
21. Přivádí činnosti obvyklé pro různé období			

Obrázek 10 - Diagnostický list

Zde můžeme vidět, fotografie, které byly poskytnuty od jedné učitelky. Je zde vidět kresba dítěte, především postava, grafomotorický list, pracovní list a také jakým způsobem je zaznamenáváno dítě individuálně, zde je přiložen diagnostický list, který je orientovaný na zrakové vnímání, vnímání prostoru a vnímání času. V diagnostických listech se můžeme také zaznamenávat (Sociální dovednosti, řeč, matematické představy, kresbu dítěte, motoriku jak jemnou, tak hrubou, hygienu a další...) Níže můžeme vidět výrok od další z učitelek a fotografie dětského portfolia a diagnostiky.

U2: ... „V tom, které mají děti k dispozici jsou údaje o nich, jejich výrobky a obrázky, které vytvořily a v diagnostice mám různé ty oblasti, například co se týče jemné motoriky, řeči, všechno prostě. Jsou tam zahrnuté veškeré oblasti z RVP PV...“

Obrázek 11 - Kresba dítěte

JAZYKOVÝ PROJEV (výslovnost, gramatická správnost hej, slovní zásoba, komunikace)				
Výslovné správně v řeči	1	2	3	4
Má bohatou slovní zásobu	1	2	3	4
Dokáže vyprávět příběh, pohádku (užívá věty)	1	2	3	4
Aktivně se zúčastní konverzace	1	2	3	4
Běžně komunikuje s dětmi i dospělými	1	2	3	4
POZNÁMKY: <i>Nezaměřeno</i>	rok	rok	rok	rok
LOGICKÉ A MÝŠLENKOVÉ OPERACE (úsilí, číselné představy, prostorové vztahy)				
Vykazuje číselnou řadu (1-10)	1	2	3	4
Rozumí pojmy první, poslední, před, za, vedle, uprostřed, nahoře...	1	2	3	4
Rozlišuje pravou a levou stranu	1	2	3	4
Dokáže rozlišit tvar	1	2	3	4
Dokáže rozlišit geometrické tvary	1	2	3	4
Řeší hádanky, rebusy, úlohy...	1	2	3	4
POZNÁMKY:	rok	rok	rok	rok
DIFERENCOVANÉ VNÍMÁNÍ (sluchová a zraková analýza a syntéza)				
Tančí a zpívá	1	2	3	4
Najde rozdíly ve dvou obrázcích	1	2	3	4
Rozliší vyřazené slovo	1	2	3	4
Rozliší hlásky na začátku slova (konci slova)	1	2	3	4
POZNÁMKY:	rok	rok	rok	rok
JEDNA MOTORIKA (distanční ruky, koordinace oka a ruky, dělení tužky)				
Preferuje aktivní pozici jedné ruky při kreslení a jiných činnostech (je vyvážený)	1	2	3	4
Je schopen při střídání, navádění	1	2	3	4
Tužku drží správně a uvolněným zápěstím	1	2	3	4
Dokáže vstoupit stopu tužky, zpracovat omalovánku, grafomotor, list	1	2	3	4
Sestavuje konstrukční navrhovatele	1	2	3	4
POZNÁMKY:	rok	rok	rok	rok
ZAMĚŘENÁ POZORNOST, PRACOVNÍ CHOVÁNÍ, ZAMĚŘENÉ UČENÍ				
Soustředí se po určitou dobu na činnost (0-10 minut), neodchází	1	2	3	4
Pokud činnost přerušil, dokáže navázat činnost dokončit	1	2	3	4
Soustředí se i na ty činnosti, které pro něj nejsou zajímavé	1	2	3	4
Postupuje podle pokynů, přijme úkol či povinnost	1	2	3	4
Dokáže si záměrně zapamatovat	1	2	3	4
POZNÁMKY: <i>rychlá aktivita, tempo</i>	rok	rok	rok	rok

PRÁKTICKÁ SAMOSTATNOST (vrstevní motor, pohybová koordinace a sebeobsluha)				
Má koordinovanou pohybu (běh, skákání, chůze, chytání míče, úprava)	1	2	3	4
Samoobsluha, pohybuje se bezpečně	1	2	3	4
Samostatně se obléká, svléká (zaváže si šňůrky, zapne zip, knoflíky)	1	2	3	4
Je samostatně při úklidu, dokáže se obléknout	1	2	3	4
Je samostatně při hygieně (samo si vyčistí nos, dojde na toaletu)	1	2	3	4
Ukáže pravidelnou denní úkony (uklidí bratřič, uklidí oblečení)	1	2	3	4
Dokáže se postarat o svoje věci a poradit si s běžnými problémy	1	2	3	4
POZNÁMKY:	rok	rok	rok	rok
SOCIÁLNÍ INFORMOVANOST (orientace v prostředí, okolním světe i v praktickém životě)				
Věnuje se ve svém okolí (ví kde byli, kam chodí do školky)	1	2	3	4
Rozumí běžným okolnostem, objem a jevem (ná základní poznání o přírodě a životě lidí)	1	2	3	4
Dokáže si říci o to, co potřebuje	1	2	3	4
Dokáže vyjádřit potřebu vztah	1	2	3	4
Ve vztazích projevuje vstřícnost, samostatně a sebejistě	1	2	3	4
POZNÁMKY:	rok	rok	rok	rok
ČÍTOVÁ SAMOSTATNOST (motorická stabilita, schopnost kontrolovat a řídit svoje chování)				
Zvládá odložení od rozliš	1	2	3	4
Konkrétně přemýšlí na svůj neštěstí	1	2	3	4
Dokáže se zprávně	1	2	3	4
Přijímá se jako emoce nálad, bez výrazných výkyvů nálad	1	2	3	4
Dokáže zvládnout chvilky svého chování	1	2	3	4
POZNÁMKY: <i>rychlá aktivita, tempo</i>	rok	rok	rok	rok
SOCIÁLNÍ SAMOSTATNOST (postup v vztazích, uplatnění se, komunikace, spolupráce)				
Uplatňuje základní společenské pravidla (pozdření, pozdrav, pozdrav)	1	2	3	4
Komunikuje a spolupracuje s ostatními	1	2	3	4
Dokáže respektovat nastavená pravidla (nechává domluvit, nepřerušuje, nesmáje)	1	2	3	4
Respektuje silové postoj ostatních (vystupňuje se, raduje se s ostatními)	1	2	3	4
Dokáže vyjádřit svoje potřeby a přání (dokáže sdělit jak se cítí, co ho trápi)	1	2	3	4
První sám, kdo pomůže potřebují	1	2	3	4
POZNÁMKY:	rok	rok	rok	rok

Obrázek 12 – Diagnostický list

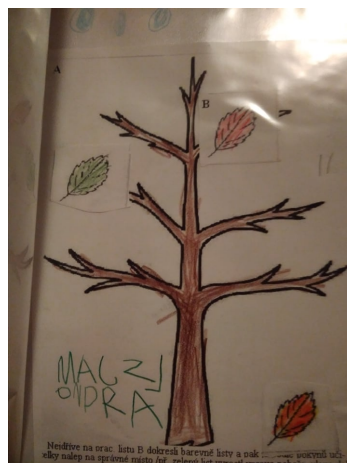
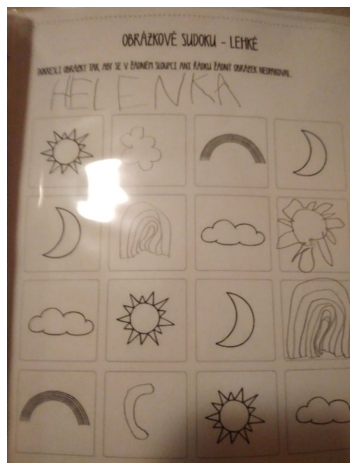
Obrázek 13 - Diagnostický list

U3: ... „Do portfolia si dítě zakládá svoje kresby, máme dva druhy portfolií, jedno je volně přístupné dětem, může si tam volně ukládat své obrázky nebo mi může nakreslit obrázek maminky nebo mě a já to pak založím jako kresbu postavy do toho druhého portfolia se kterým pracuji já a tam připisuji datum a další poznámky...“

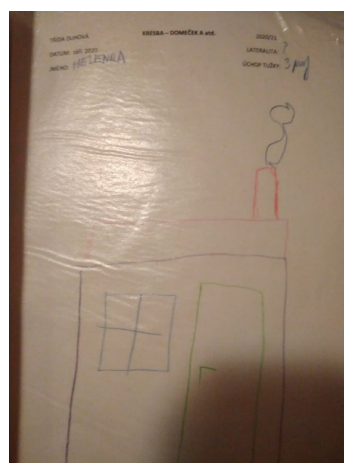

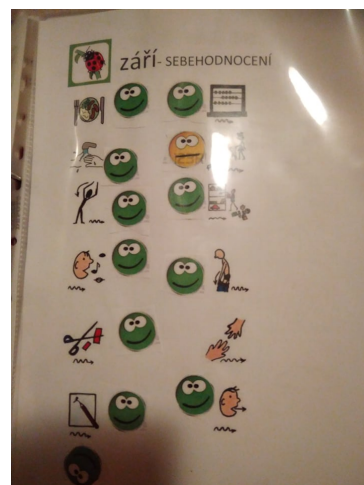
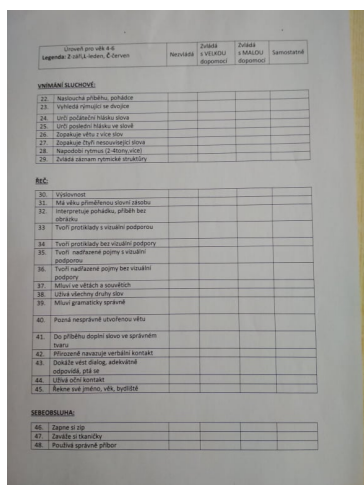

Obrázek 17 - Pracovní list   Obrázek 18 - Pracovní list   Obrázek 19 - Výtvarné práce dítěte

Obrázek 20 - Kresba dítěte   Obrázek 21 - Kresba dítěte

Obrázek 22 - Diagnostický list   Obrázek 23 – Hodnocení

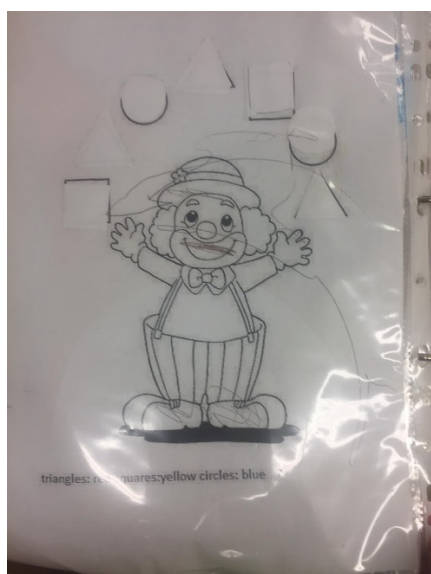
U5: ... „*My máme zvlášť portfolio dítěte, které se skládá čistě z výrobků toho dítěte. Pak máme diagnostiku, kterou máme ve složce zvlášť, kdy máme diagnostické listy a taky tam máme kresbu postavy dítěte...*“

2. Dodržuje pravidla soužití, chápe práva a povinnosti svoje i druhých

	zvládá	dopomoc	nezvládá	zvládá	dopomoc	nezvládá
popisuje práva ve vztahu k druhému, respektuje potřeby druhých a jejich volbu	✓					
spolupracuje se na tvorbě pravidel	✓					
dodržuje dohodnutá a pochopitelná pravidla vzájemného soužití, chování doma, v mateřské škole i na veřejnosti		✓				
spolupracuje na to, co je v souladu s co první pravidlem společenského chování	✓					
vysvětluje, že každý má ve společnosti (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat	✓					
přizpůsobuje se druhým lidem, k dospělým i k dětem bez přednostky	✓					

Poznámky: Dítětek pravidla třídy dělá nad, má u předstí na svých desčičkách → otázky ale pravidla je dělat. U neadekvátní pravidla je třeba se chovat / rychle reagovat!

Obrázek 24 - Diagnostický list

Obrázek 25 - Pracovní list

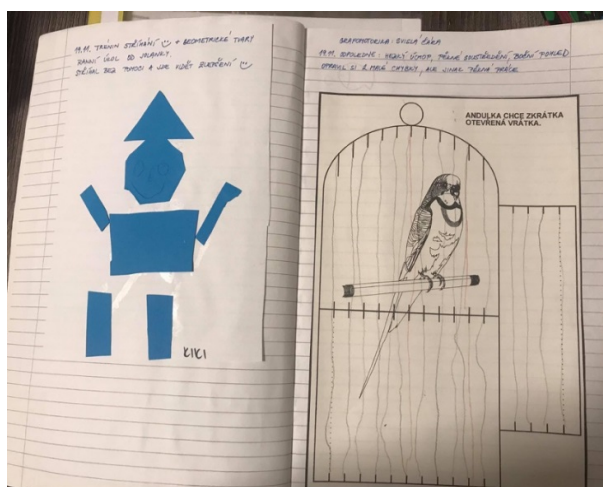
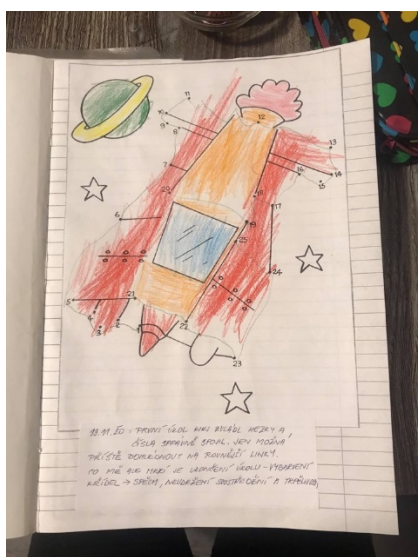
Obrázek 26 - Kresba dítěte

U6: ... „*Zakládáme si tam teda záznamový arch o dítěti, jeho kresby, vykreslování, stříhání a u starších i obkreslování tvarů a předškolní děti dostávají na začátku pracovní list předškoláka, kde jsou písmena, tvary, číslice a převrácené číslice a vidíme, jak to vidí to dítě, jak to zvládá a nezvládá...*“

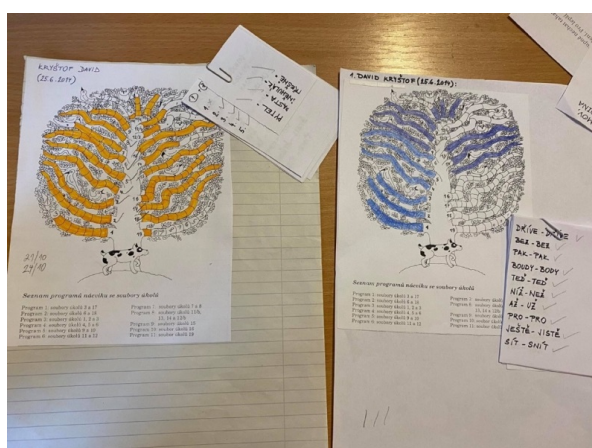

U7: ... „Nepoužíváme teda jen portfolio, ale máme pro každé dítě i sešit přesně na tu oblast, která mu dělá problém, tak do toho sešitu dostane úkoly, které si dělá doma s rodiči. Pro rodiče je tam slovní poznámka, co s nimi mají dělat. Také máme obálky s úkoly, které jsou obsaženy uvnitř, je to na rozvoj jednotlivých oblastí, které jsou problémové a děti to individuálně plní podle toho, co jim zakládáme, zjistili jsme podle toho, že jedna dívka umí číst, dostala za úkol poskládat obrázky, které si měla zapamatovat, ale to nevěděla a viděla, jak to mám napsané, u sebe, jak jdou postupně, a tak. Diagnostické listy moc nevyužíváme, máme to, ale pracujeme spíše podle knihy... “

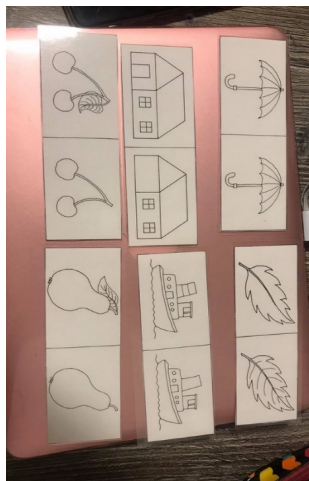
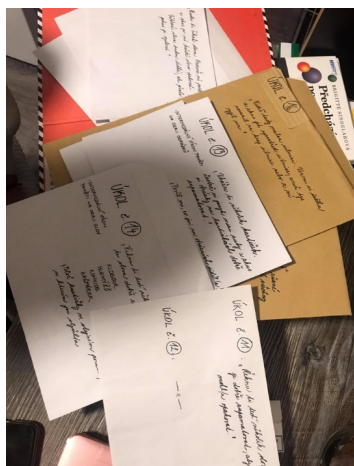

Obrázek 32 - Diagnostické sešity dětí

Obrázek 33

Obrázek 34 - Strom vývoj myšlení

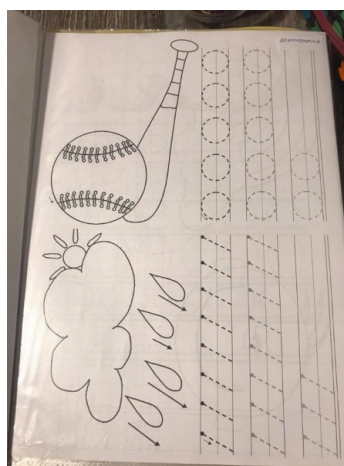

Obrázek 35 - Obálky s úkoly

Obrázek 36

Obrázek 37 - Kresba dítěte

Obrázek 38 – Grafomotorický list

Zde byla využita metoda, kterou jsem již uvedla v teoretické části od klinické psychologičky a psychoterapeutky Brigitte Sindelarové. Můžeme identifikovat, že to je odlišné použití diagnostikování, než využívají ostatní učitelky, které se účastnily výzkumného šetření.

5.9 Výsledky z obsahové analýzy

Při analýze obsahu materiálů dětského portfolia bylo zjištěno, že portfolio je zakládáno v tvrdých deskách, které mají děti na dosah a mohou si s nimi manipulovat, jak potřebují. V portfoliu jsou obsaženy různé kresby a výtvary dětí, které si tvoří v průběhu pobytu v mateřské škole. Dítě kreslí svoji rodinu, také jsou zde zakládány výtvary, které si děti vytvoří například s rodiči v domácím prostředí. V každém portfoliu jsou uvedeny základní údaje o dítěti, o jeho rodině a fotografie dětí. Údaje o dítěti se nepodařilo získat od každé z učitelek výzkumu, ale v průběhu rozhovorů to bylo zmíněno. Dále se v portfoliu objevují grafomotorické listy, které slouží pro rozvoj jemné motoriky, což je příprava na psaní.

Jsou to cvičení orientované na obkreslování různých obrysů, které jsou jen lehce zvýrazněny přerušovanou linií na papíře. Dále se zde objevují pracovní listy, které jak bylo identifikováno z jednotlivých výroků od učitelek slouží spíše dětem předškolního věku. V pracovních listech jde především o to, rozvíjet u dětí logické myšlení, matematickou gramotnost a samozřejmě čtenářskou gramotnost. Také jsou pracovní listy orientované na tradice jako jsou například Vánoce. V matematické gramotnosti jde o to, aby dítě zvládlo rozlišovat různé geometrické tvary, hledat rozdíly nebo dokázat seřadit od nejmenší po největší. V čtenářské gramotnosti jde například o to, aby dítě dokázalo rozdělit slovo na slabiky. Další, co zde můžeme vidět jsou diagnostické listy, které mají učitelky uchovány z většiny zvlášť u sebe a dítě k nim nemá volný přístup. Jak již bylo zmíněno, v diagnostických listech si učitelky zaznamenávají pokroky dětí z různých oblastí. Poslední učitelka našeho výzkumného šetření uvedla, že diagnostiku provádí jiným způsobem než většina z účastnic výzkumného šetření. Další autorka, dle které učitelky vedou diagnostické listy, je autorka, paní Zelinková. Hodnocení je součástí portfolia. Patří ke klíčovým kompetencím a těmi jsou kompetence činnostní a občanské, jak již bylo uvedeno v první kapitole teoretické části, kdy dítě dokáže rozpoznat a využít vlastní silné a slabé stránky. Jde zde o to, že má dítě vloženo ve svém portfoliu také způsob kdy se hodnotí, může to být formou „smajlíků“ ale také formou samolepek, které děti dostanou za splnění úkoly a lepí si je do svého portfolia. Zde tedy říct, že portfolio je tvořeno společnými silami, není o práci jen učitelky, ale také dítěte a rodiče. Samozřejmě ve větší míře je portfolio vedeno učitelkou, k práci s ním musí děti motivovat, k třídění produktů si musí vyhradit čas a při konzultaci s rodiči je to právě ona, která sleduje jejich dítě a má přehled o jeho nedostatcích nebo naopak pokrocích. Přehlednost je hlavně na základě diagnostických tabulek nebo jiného způsobu diagnostikování dětí. Kdy si značí a píše poznámky k určitým oblastem, které jsou právě rozvíjeny. Obsahy v portfoliích se od sebe výrazně neliší. Ovšem pokud jde o individuální práce dětí nebo různé pracovní listy, které si do portfolia vkládají. Informace, které učitelky získají o vývoji konkrétního dítěte slouží pak jako východisko pro další stanovení vhodných cílů, který podporuje rozvoj dítěte a volbu odpovídajících metod a forem práce.

5.10 Závěr výzkumného zjištění

Celkově lze na výzkumné otázky odpovědět následovně: V rámci výzkumu, který byl orientovaný na „*Názory učitelek mateřských škol na využití portfolia dítěte.*“ Hlavní

výzkumnou otázkou tedy bylo: Jaké jsou názory učitelek na využívání dětského portfolia v edukačním procesu mateřských škol?

K tomu byly stanoveny dílčí výzkumné otázky a během výzkumného šetření jsme se snažili najít odpověď, jak na hlavní výzkumnou otázku, tak na dílčí otázky.

První kategorie, která vznikla nese název „Portfolio jako pomocník pro všechny.“ K tomu se vážou další tři podkategorie, které jsou uvedeny výše. Hlavní výhoda využívání portfolia je v tom, že má učitelka dobrý přehled o dítěti, také to, že na základě prací, které jsou v portfoliu uloženy, může rodičům představit, kde má dítě nedostatky, portfolio slouží jako zdroj informací o dítěti a jako důkaz odvedené práce. Diagnostika, která je součástí portfolia, také je pro učitelky dobrá zpětná vazba rodičům, aby se dále snažily své dítě posunout a zdokonalovat v dovednostech, ve kterých je slabší. V poslední řadě, zde bylo zjištěno, že portfolio je dobrým prostředkem pro komunikaci mezi dětmi navzájem. K další otázce se nám váže vzniklá kategorie, která nese název „Spoustu práce a času“. Bylo zjištěno, že hlavní nevýhodou využívání portfolia je časová nevýhoda. Důvodem je to, že učitelky musejí třídit produkty dětí, které chtějí uložit do portfolia. Z hlediska vizuální stránky chtějí, aby portfolio nějak vypadalo a nebylo zbytečně přeplněno. Další nevýhodou, je z praktického hlediska, ovšem to není nevýhoda, se kterou by se nedalo pracovat, jelikož vizuální stránku portfolia si může určit každý dle sebe.

Vytvořená kategorie, která má název „Cesta individuálního záměru“. K této kategorii se vážou dvě podkategorie.

V první podkategorii bylo zjištěno, že učitelky na základě pozorování a přehlednosti prací dítěte, které jsou uloženy v dětském portfoliu, provádí diagnostiku. Diagnostika je prováděna, jednou až třikrát v roce, učitelky se snaží individuálně věnovat dětem, kde vidí, že jsou nedostatky. Zaznamenávají si pokroky dětí do záznamových archů, které jsou k tomu určeny. Taková diagnostika, je uložena samostatně a je pouze v rukou učitelky a odůvodněním bylo to, že děti by to mohly poničit. Druhá podkategorie, která je zde uvedena, přináší zjištění, že učitelky hodnotí sebe i dítě na základě portfolia. Učitelka vidí, co s dětmi dělala za činnost, zpětně si vybaví spoustu situací a vidí, jak se dětem dařilo nebo nedařilo. Můžeme tedy tvrdit, že je to i pro učitelku takový nástroj k sebehodnocení. Co se týče dítěte, hodnotí své práce, které si myslí, se mu povedly, hodnotí si práce s ostatními dětmi.

Kategorie s názvem „Postoj rodiče v hlavní roli.“ Učitelky hodnotí spolupráci při tvorbě prací do portfolia spíše jako pozitivní a přínosné. S portfoliem jsou seznámeni, ale spíše se

zdá, že portfolio je zakomponováno pouze okrajově do výchovně vzdělávacího procesu. Zpětná vazba rodičům o jejich dítěti je poskytována na individuálních konzultacích, které mateřské školy mají nebo také třídních schůzkách, které se pořádají 2krát až 3krát ročně. Zde má rodič možnost, se na své dítě zeptat a nahlédnout do portfolio. Učitelky hodnotí spolupráci s rodiči spíše jako pozitivní, ovšem vždy záleží na tom, jak se k tomu rodiče staví. Učitelky se obávají občasné agrese ze strany rodičů a nesouhlasu s učitelkou, protože vidí, že to jejich dítě doma zvládlo a nerozumí tomu, proč v mateřské škole to nezvládá. K tomu je potřeba důkladného vysvětlení, také může učitelka na základě portfolio a se souhlasem jiného rodiče, představit portfolio jiného dítěte, které je zdatnější. Poslední kategorii, která se váže k dílčí otázce má název „Učím se praxí“. Bylo zjištěno, že učitelky si myslí, že nemají dostatečné zkušenosti s využíváním portfolio a ani neví, zda je jiná možnost využití, než praktikují. S portfolio se naučí pracovat až po nástupu do práce, učí se od ostatních kolegyň. Existuje spousta kurzů, seminářů a školení na dané téma, ovšem pokud to není nutností být profesionál při využívání portfolio, nikdo se nesnaží učit a zlepšovat v tom, jak s tím pracovat a jak jiné využití by mohlo mít. Portfolio se využívá spíše během řízené činnosti. **Výsledek z analýzy fotografií obsahů dětského portfolio.** Obsahem portfolio, jak již bylo uvedeno, jsou různé údaje o dítěti, o jeho rodině, fotografie dětí a fotografie z různých akcí. Dále jak bylo zmíněno a vysvětleno jsou grafomotorické listy, pracovní listy a samotná diagnostika.

6 DISKUSE

V předchozích kapitolách bylo podrobně rozebráno vše, co se týká výzkumného zjištění. Byla zde uvedena interpretace vzniklých kategorií a podkategorií, které se nám vykristalizovaly. Následně byla shrnuta hlavní výzkumná zjištění. Bylo zde uvedeno několik pohledů na využívání portfolia v mateřské škole. Jaké jsou výhody, nevýhody, spolupráce s rodiči a zkušenosti s využíváním dětského portfolia. Výhoda je v tom, že na základě portfolia mají učitelky přehled. Také jsou zde uvedeny kategorie, ve kterých je zmíněno, že portfolio je prostředek komunikace s rodiči dětí, mohou na základě dostupnosti prací dětí, sdělit rodičům veškeré potřebné informace o dítěti. Další a poslední výhoda, která je zde uvedena je to, že je portfolio jako prostředek komunikace mezi dětmi, což znamená, že děti si sdělují a ukazují své výtvary, které mají uložené ve svém portfoliu, také si je navzájem hodnotí a tím se učí, ocenit vlastní práci nebo práci druhého. Nevýhodou, jak je již psáno v teoretické části, je z hlediska času, kdy si učitelky dají spoustu práce s tříděním prací, které zakládají do portfolia, samozřejmě u diagnostické činnosti, která je součástí dětského portfolia, také. Dětské portfolio slouží nejen jako sbírka prací dítěte za uplynulé období, kdy dítě působí v mateřské škole, ale také je cestou k diagnostické činnosti a k hodnocení dítěte. Z velké části je portfolio spíše v režii učitelek, ovšem dítě má možnost si zakládat a hodnotit své výtvary. Co se týká spolupráce s rodiči dětí při tvorbě portfolia, záleží na postoji rodičů, ve většině případů bylo řečeno, že rodiče nejeví zájem o portfolio a nepřikládají tomu důležitost. Ovšem pokud spolupracují a jsou na systém práce s portfoliem naučení, je hodnocení od učitelek při spolupráci pozitivní. Učitelky nabírají zkušenosti práce s portfoliem v průběhu své praxe, učí se navzájem od svých kolegyně, některé učitelky se účastní různých seminářů a kurzů zaměřených na portfolio dítěte. Co se týká obsahu portfolia, mohli jsme zde vidět, že vedení portfolia je u všech téměř stejné. Obsahem jsou různé výtvary, kresby, fotografie, údaje o dětech a rodině a samozřejmě diagnostické záznamové listy. Portfolio slouží tedy ke sledování, podpoře a individuálnímu rozvoji dítěte. Shromažďuje informace o jeho projevech a pokrocích za dobu působení v mateřské škole.

V rámci výzkumu zde uvádím srovnání s názorem vyjádřeným v článku „Power of Portfolios”, který je zaměřený na veškerou sílu, kterou v sobě nese portfolio. Autor zde uvedl, že portfolio obsahuje ukázky práce dětí v různých časových obdobích. Portfolio pomůže vytvořit zaoblený a autentický obraz každého dítěte, takže lépe plánujeme program, aby stavěl na individualizovaných silných stránkách a podporoval růst každého dítěte. Také jak je velmi důležitá komunikace nad portfolii a vysvětlení, které potřebují všichni, jež jsou

do práce s portfoliem zapojení. Z hlediska praktického vedení, zde autor textu uvedl, že je lepší použít nadrozměrné složky, které umožní uchovat většinu uměleckých děl a nemusely se skládat a třídit. Uložení portfolia ve více než jedné oblasti, tak aby bylo dítěti v dosahu. Co to znamená? Že by si každé dítě, přidělilo vlastní místo k uložení portfolia? Ano. Uvedl zde několik rad, která vede ke správné cestě využívání portfolia. Jako první vytvoření systému, samozřejmostí je to, že to zabere čas, musíte vyzkoušet více metod pozorování a záznamu, než přijдете k metodě, která je nejlepší. Sledování stejné skupiny po dobu jednoho týdne. Buďte připraveni, krom pozorování, si připravit více nástrojů. Například předtisk štítků, pomoc při zaznamenávání ve více vzdělávacích oblastech v místnosti, vytvořte sadu štítků pro každou z nich. Když pozorujete děti v určité období, napište poznámky na štítek a vkládejte do pořadače dítěte. Vytvoření barev pro každou vývojovou oblast, kterou posuzujete. Důležité je, aby byly děti vždy zapojeny. Cítily silný pocit vlastnictví a musejí zkoumat a užívat svá portfolia a vybírat, diskutovat o práci, kterou zahrnují. Při tvorbě se dozvídáme o osobnostních stylech, myšlenkových pochodech, silných stránkách dětí a hlavním bodem je to, že poznáváme a vzpomínáme lépe, prostřednictvím procesu portfolií.

6.1 Limity výzkumu

Z hlediska realizovaného výzkumu, to bylo pro mě velmi náročné jako pro začátečníka. Při prvních rozhovorech jsem byla nejistá, i přesto, že byly učitelky velmi milé a komunikativní. Při prvním rozhovoru jsme odbočily od tématu, naštěstí byla následně cesta k tématu nalezena zpět. Myslím si, že při prvních třech rozhovorech jsem nad tématem a otázkami až moc přemýšlela a snažila se již při rozhovoru přemýšlet nad tím, zda se stále držíme tématu a zda mi sdělují informace, které potřebuji. S každým dalším realizovaným rozhovorem, to bylo ovšem lepší a plynulejší.

Také co bych zde uvedla jako limit výzkumu, bylo to, že jsem před realizací výzkumného šetření sama neměla povědomí o správném vedení portfolií v mateřských školách. S portfoliem jsem se již setkala na praxi, ovšem ne každá mateřská škola, jej má zavedeno. A také jsem nevěděla, jak se portfolio využívá a jaký má význam.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V této kapitole představím, doporučení pro praxi využívání portfolia dítěte v mateřské škole z mého pohledu. Myslím si, že portfolio je velmi užitečné, jak pro učitelku, dítě ale i rodiče. Hlavní problém, který se zde jeví, je to, že o správném využívání portfolia nemají učitelky dostatečné zkušenosti a informace. Určitě by bylo přínosné, kdyby se kladl na portfolio větší důraz a věnovala se tomu větší pozornost. Setkala jsem se s několika mateřskými školami, které portfolio ani zavedené nemají, což je si myslím velká škoda. Určitě by bylo přínosem, kdyby se dostavila od státu finanční podpora na školení a semináře pro učitelky, které tvrdí, že semináře a kurzy jsou finančně náročné. Co se týče rodičů, pokud učitelky nevědí samotné, jaký význam má portfolio dítěte v mateřské škole, nemůže správně sdělit ani rodičům, jak by si představovala spolupráci při tvorbě a spolupráci při dosažení lepších výsledků dítěte. Dalším bodem, který bych zde uvedla, je větší motivace dítěte k využívání portfolia. Motivace je důležitá samozřejmě pro učitelky, tak i pro dítě. Veškeré rozhodnutí a posuny, kterých se snažíme dosáhnout, vycházejí z vnitřní motivace. Kam a proč, to chci dělat. Pocit uspokojení svých vlastních potřeb. Také by děti mohly být více zapojeny. Nejen tím, že si své produkty vkládají samostatně do portfolia. Ale například by mohly samostatně vést portfolio a zakládat si do něj materiál, který je pro ně důležitý, to by následně vedlo učitelku k rozhovoru s dítětem nad jeho produkty, proč jsou pro něj zrovna takové věci důležité a poznala by každé dítě mnohem více. Jelikož, každé dítě je speciální a každé dítě zajímá a baví úplně něco jiného. Využívání portfolia v mateřské škole, by mohl probíhat častěji než dvakrát do roka.

Co bych zde ještě doporučila, je využitelnost portfolia u zápisu. Portfolio není nutností mít zavedeno v mateřské škole, proto také není povinností, mít jej u zápisu do základní školy. Ačkoliv si myslím, jak bylo zmíněno výše od jedné z participantek výzkumu. Děti se často stydí a nedokážou se u zápisu projevit ve větší míře, i přesto, že v mateřské škole, kde už znají prostředí, čímž také upadá stydlivost, zvládají.

Také bych zde uvedla, zavedení elektronického portfolia, jestliže učitelkám nevyhovuje, portfolio ve složkách a jiné struktuře, tak vzhledem k době, která je založena na digitálních technologiích, je forma elektronického portfolia užitečná, rodiče by k tomu měli pravidelný přístup z domova. Samozřejmě by to nenahradilo fyzické portfolio nýbrž pouze doplnilo, pro lepší dostupnost „časově vytížených rodičů“.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla zaměřena na názory učitelek mateřských škol na využívání portfolia dítěte. V první kapitole teoretické části je předloženo vymezení pojmu dětského portfolia a jeho vlastnosti. Následující kapitola obsahuje shrnutí didaktických poznatků o používání portfolia v MŠ. A v poslední kapitole je představen dosavadní pohled učitelek mateřských škol na využívání portfolia při práci s dětmi a spoluprací s rodiči. V empirické části bylo hlavním cílem interpretovat názory učitelek na využívání dětského portfolia v mateřských školách. Dílčí cíle byly formulovány následovně. První dílčí cíl, zjistit, jaké výhody přináší využívání portfolia z hlediska učitelek v mateřských školách. Druhý cíl je zjistit, co vypovídají vyučující v mateřských školách o nevýhodách využívání portfolia. Třetím cílem bylo objasnit, jaké jsou možnosti využití dětského portfolia z pohledu vyučujících v mateřské škole. Dále byl zde cíl, kde chceme odkrýt, jak učitelky hodnotí spolupráci s rodiči při vytváření úloh prací do portfolia. A poslední cíl, jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelek s využíváním portfolií dětí v mateřské škole.

V první kapitole je definování pojmu dětského portfolia, diagnostického portfolia a další jeho náležitost. Co je jeho obsahem, v jaké formě se může portfolio zakládat a jakou plní funkci. V druhé kapitole je představeno, jaké má portfolio didaktické možnosti využití. Portfolio dítěte v mateřské škole, má být efektivním nástrojem diagnostické činnosti pro učitelku. Proto je zde uvedena, diagnostická činnost. Představení pojmu diagnostické činnosti a možnosti, jak se diagnostická činnost provádí. Diagnostická činnost vede k hodnocení, proto je zde uvedeno i hodnocení. Dále zde bylo uvedeno, kdo s portfoliem pracuje. Jakou výhody či nevýhodu s sebou nese využívání portfolia.

V empirické části bylo snahou interpretovat názory učitelek na využití portfolia dítěte v MŠ. V rámci hlavního cíle byly vytvořeny dílčí cíle. První dílčí cíl byl stanoven následovně, zjistit, jaké výhody přináší využívání portfolia z hlediska učitelek v mateřských školách. Druhým cílem bylo zjistit, co vypovídají vyučující v mateřských školách o nevýhodách využívání portfolia. Třetím cílem je objasnit, jaké jsou možnosti využití dětského portfolia z pohledu vyučujících v mateřské škole. Dále zde byl cíl, kde chceme odkrýt, jak učitelky hodnotí spolupráci s rodiči při vytváření úloh prací do portfolia. A jako poslední, zde bylo uvedeno, jaké jsou dosavadní zkušenosti učitelek s využíváním portfolií dětí v mateřské škole.

Výsledkem tedy, jak je již uvedeno, je to, že portfolio je pomocníkem pro všechny aktéry edukačního procesu, ovšem vyžaduje si určitou časovou zátěž pro učitelky v mateřské

škole. Vyučující se snaží o spolupráci s rodiči dětí, při tvorbě prací do portfolia, tím, že s dětmi plní zadané úkoly. Portfolio je využíváno jako diagnostický prostředek, kde učitelky, sledují komplexně stav dítěte. „*Významným úkolem diagnostiky je posoudit úroveň školní zralosti a připravenosti dítěte pro školu.*“ (Přinosilová (2007, s. 166)

Dále pak je portfolio cesta k hodnocení, to navazuje na diagnostickou činnost, jak již bylo uvedeno. A v poslední řadě, je zde uvedeno, jak nabírají učitelky své zkušenosti s využíváním portfolia a zda jsou dostatečné. Ani jedna z účastnic výzkumného šetření se neodvážila tvrdit, že by zkušenosti s využíváním portfolia byly dostatečné. Veškeré zkušenosti, nabírají po nástupu do praxe.

Také je zde uvedena diskuze a limity výzkumu. V diskuzi je uvedeno, co vyšlo z našeho výzkumného šetření a je zde uvedeno srovnání s článkem „Power of Portfolios.“ Kde jsou uvedeny jednotlivé rady, jak vést portfolio. Limity výzkumu, zde uvádím, co bylo v průběhu výzkumného šetření pro mě „překážkou“.

Poslední kapitolou je zde doporučení pro praxi. Zde jsem nápady na využívání portfolia z mého pohledu. Jako první zde uvádím, že by se na portfolio v mateřské škole, měl klást větší důraz. Ne všechny mateřské školy, je mají zavedeno a myslím si, že je to škoda. Dále by bylo přínosné podporu od státu, na semináře a kurzy, aby byly učitelky jisté a vzdělanější co se týká využívání portfolia v mateřské škole. Dále větší motivace pro využívání portfolia a využitelnost portfolia u zápisu. Na konec jsem zde uvedla, zavedení portfolia v elektronické formě, pro časově vytížené rodiče, jelikož v dnešní době žijeme ve světě digitálních technologií. Samozřejmě pro děti by portfolio zůstalo po ruce v mateřské škole. A učitelky s rodiči, by pracovaly skrze elektronické portfolio. Zde je to ovšem i ovlivněno dostupností technologie v mateřské škole.

Domnívám se, že jsem naplnila stanovené cíle a interpretovala názory učitelek na využití portfolia v mateřské škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Birgin, O., & Baki, A. (2007). *The use of portfolio to assess students' performance*. Journal of Turkish Science Education, 4(2), 75.
- Bornholt, L., & Martin, A. (2013). *Student teacher perceptions of early childhood care and education*. Childhood Education Research Journal, 15(2), 197–211.
- Franclová, M., Voláková, J., (2007, cit., s. 61-65). *Specifika v hodnocení žáků 1. třídy*, In Doležalová, J., Svatoš, T., Vrabcová, D. *Hodnocení v práci učitele- psychodidaktické a etické souvislosti*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Gavora, P. (2013). *Pedagogická diagnostika v MŠ: Distanční studijná opora*. [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Dostupné z: <https://fhs.utb.cz/?mdocs-file=16421>
- Gavora, P. (2015). *Obsahová analýza v pedagogickom výskume: Pohľad na jej súčasné podoby*. Pedagogická orientace, 25(3), 345–371.
- Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče* Praha: Portál.
- Hegrová, I. (2014). *Využití portfolia dítěte jako diagnostického nástroje při přechodu z MŠ na ZŠ. Komenský*. Brno, 138(4), 47-50.
- Hochvaldová, S. (2016). *Pracujeme s portfoliem dítěte*. Informatorium 3-8, XXIII (10), 16.
- Kim, Y., & Yazdian, L. (2014). *Portfolio assessment and quality teaching*. Theory Into Practice, 53(3), 1-17.
- Kolář, Z., & Šikulová, R. (2009). *Hodnocení žáků (2., dopl. vyd)*. Praha: Grada.
- Koťátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada.
- Kratochvílová J. (2014). *Jak vést portfolio s dětmi v mateřské škole*. Metodický materiál. Projekt interkulturního vzdělávání dětí, žáků a pedagogů, Kvalita I.

- Krejčová, V., Poche Kargerová, J., & Syslová, Z. (2015). *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Krejčová, Věra, Jana Poche Kargerová a Zora Syslová. (2018). *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Krejčová, V., & Kergerová, J. (2011). *Začít spolu*. Praha: Portál.
- Lukášová, H. (2010). *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál.
- Martin, S. (2014). *Take a look: Observation and portfolio assessment in early childhood*. (6th ed.). Ontario, CA: Pearson.
- Mertin, V. (2013). *Výchova bez trestů*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2018). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>
- Míňová, M. (2015). *Pedagogické diagnostikovanie v materskej škole*. Bratislava: Rokus.
- Pickens, A. (2018). *Pre-kindergarten and Kindergarten Teachers: Perceptions of the Student Growth Portfolio Model in Tennessee*. East Tennessee State University: Digital Commons.
- Petters, S., Hartley, C., Rogers, P., Smith J. & Carr M. (2009). Early childhood port- folio as a tool for enhancing learning during the transition to school. *International Journal of Transition in Childhood, volume 3*.
- Pohnětalová, Y., Václavík, V., & Syslová, Z. (2014). *Alternativní edukační koncepce v současné pedagogické praxi*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2008). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Přinosilová, D. (2007). *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido.
- Sedláčková, H., Syslová, Z., & Štěpánková, L. (2012). *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.

Sindelar, B. (2016). *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě* (Vydání šesté). Praha: Portál.

Smolej, M. (Nedatováno). *Metodika pro diagnostiku a práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a sociálně znevýhodněnými dětmi v mateřské škole* [online].

Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/jaro2017/ZS1BK_APB1/um/metodika_pozorovani_predskolni.pdf?studium=231757;lang=en

Svobodová, E. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál.

Swierkoszová, J. (2014). *Pedagogická diagnostika dětského vývoje v praxi* [online].

Dostupné z <https://projekty.osu.cz/svp/opory/38-pdf-Swierkoszova-SO.pdf>

Syslová, Z. (2013). *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Praha: Grada.

Syslová, Z., Kratochvílová J. a Fikarová, T. (2018). *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál.

Syslová, Z., Kratochvílová J. a Fikarová, T. (2018). *Pedagogická diagnostika v MŠ: práce s portfoliem dítěte*. Praha: Portál.

Syslová, Z., & Štěpánková, L. (2019). *Třídní projekty v mateřské škole*. Praha: Portál.

Švaříček, R., & Šedřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.

Švaříček, R., & Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* (Vyd. 2). Praha: Portál.

Těthalová, M. (2015). *Šimonovy pracovní listy*. Praha: Portál

Zelinková, O. (2007). *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

U1-7 – Učitelky 1-7

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Vzdělávací cíle	15
Obrázek 2 - Cílové kompetence	15
Obrázek 3 Strom-vývoj myšlení.....	23
Obrázek 4 - Vizuální podoba portfolia.....	45
Obrázek 5 - Fotografie dětí	Obrázek 6 - Fotografie z akce v rámci MŠ..... 45
Obrázek 7 - Kresba dítěte	Obrázek 8 - Grafomotorický list .....
Obrázek 9 - pracovní list.	Obrázek 10 - Diagnostický list .....
Obrázek 11 - Kresba dítěte	47
Obrázek 12 – Diagnostický list	Obrázek 13 - Diagnostický list .....
Obrázek 14 - Kresba dítěte	Obrázek 15 - Kresba dítěte.....
Obrázek 16 - Diagnostický list.....	48
Obrázek 17 - Pracovní list	Obrázek 18 - Pracovní list
Obrázek 19 - Výtvarné práce dítěte	49
Obrázek 20 - Kresba dítěte	Obrázek 21 - Kresba dítěte.....
Obrázek 22 - Diagnostický list	Obrázek 23 – Hodnocení.....
Obrázek 24 - Diagnostický list.....	50
Obrázek 25 - Pracovní list	Obrázek 26 - Kresba dítěte .....
Obrázek 27 - Diagnostický list	Obrázek 28 - Diagnostický list.....
Obrázek 29 - Kresba dítěte.....	51
Obrázek 30 - Pracovní listy	Obrázek 31 .....
Obrázek 32 - Diagnostické sešity dětí	Obrázek 33 .....
Obrázek 34 - Strom vývoj myšlení.....	52
Obrázek 35 - Obálky s úkoly	Obrázek 36 .....
Obrázek 37 - Kresba dítěte	Obrázek 38 – Grafomotorický list.....
	53

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Rozhovor.....	68
Příloha 2: Ukázka tvorby kategorie.....	71
Příloha 3: Ukázka tvorby kategorie.....	71

PŘÍLOHA P I: UKÁZKA ROZHOVORU

Příloha 1: Rozhovor

Já: Jak vnímáte dětské portfolio?

Učitelka: *No dětské portfolio vnímám, jako průběžný záznam pokroků dítěte v mateřské škole, myslím si, že je portfolio velice důležité, protože tam zaznamenávám pokroky dítěte, nemůžu si všechno pamatovat, takže v tomhle mi to velmi pomáhá. Tady to papírové portfolio mi velmi pomáhá při práci a vím na co se u konkrétního dítěte zaměřit nebo skupiny.*

Já: A co všechno je založeno v portfolio?

No do portfolio si dítě zakládá svoje kresby, máme dva druhy portfolio, jedno je volně přístupné dětem, to máme v takových velkých šanonech a každé dítě má svůj šanon se značkou a jménem a může si tam volně ukládat své obrázky nebo mi může nakreslit obrázek maminky nebo mě a já to pak založím jako kresbu postavy do toho druhého portfolio se kterým, pracuju, já a tam připisuji datum a další poznámky, co obsahuje kresba, některé děti třeba kreslí i sluchátka, tak si vždycky poznačím abych věděla. Dítě má k dispozici pouze sběrné, to druhé nemají k dispozici. Protože mám děti ve věku 3 let a nedopadlo by to dobře, kdyby k tomu měly volný přístup a myslím si, že je to ani nezajímá.

A pracovní listy třeba vůbec nevyužívám, s takovýma malýma dětma, to není potřeba dělat, s předškolními dětmi ano ale ti mladší to je zbytečné.

A rozumově je rozvíjím individuálně u stolečku, jelikož mám paní asistentku, která mi s dětmi velmi pomáhá, která si s dětma u jiného slotu hraje a snaží se je zabavit a já si беру mezi tím jedno z dětí, kde se učíme spolu barvy, pojmenováváme obrázky a různě si spolu hrajeme. Zkoušíme i počty s dětmi, a to do portfolio jen píšu slovně. Právě zde by se mi hodila ta větší kolonka na poznámky. Nelíbí se mi kolonka zvládá, jako co to je zvládá? Ono nezvládá, moje děti nedokážou, napočítat básničkou jedna, dva, tři, čtyři, pět je jim to úplně jedno a mění si ty čísla, jak chtějí třeba jedna, sedm, devět. Musím používat úplně obyčejné věci, jako kde je víc, kde je míň, kolik ti je let a tak. Bylo by třeba to do té poznámky vložit, jak to zvládá, kde je třeba zapracovat a tak.

Já: Takže využíváte portfolio jako diagnostický prostředek?

Učitelka: *Ano, my máme od paní Bednářové. ... Tady to portfolio máme rozdělené na spoustu částí, na vztahy, oblékání stolování, pořádek pohyb, kdy máme tři hodnotící stupně, a píšu třeba otázku zná a používá jména žáků a tak dále. Za mě je to diagnostické portfolio fajn ale určitě by to bylo potřeba upravit, já bych potřebovala větší prostor na psaní u otázek, u kterých je třeba se více rozepsat. Například... ohledně práce, jestli ji dokončuje, nebo jak má celkově lokomoce a bylo by fajn tak mít větší prostor na poznámky.*

Já: Vidíte nějakou další možnost využití dětského portfolio?

Učitelka: *No tak samotné to portfolio, které má dítě k dispozici, je jen spousta výkresů a prací, které jsou bez diagnostiky k ničemu. Vidím, jak se to dítě za ten čtvrt rok posunulo, děláme to vlastně tu diagnostiku každý půl rok, v září teprve pozorujeme děti, jak na to jsou, takže začínáme psát v říjnu, druhou zprávu píšeme v lednu, pak na přelomu března a pak ke konci školního roku. Takže se snažím diagnostikovat aspoň 4krát do roka. To je spíš pro mě a ukáže mi to, jak se to dítě za ten půl rok posunulo a vše to zaznamenávám. Pak ho můžu i hodnotit, pochválit, sdělit rodičům, co jsem zaznamenala, a tak no...*

Já: Vnímáte nějaké výhody při využívání portfolio?

Líbí se mi to, že děti spolu více komunikují a ukazují si občas to tam mají založené, někdy je to zajímavé je pozorovat (smích)...Ale já teda díky tomu, že mám malý počet dětí ve třídě, tak vím, že... no vím kdo zvládne poznat ty barvy, kdo jaký má styl chůze běhu a vím, jak se zlepšil, nemusím kvůli tomu ani nahlídat do portfolio, kdybych měla větší počet dětí

tak samozřejmě to vědět nebudu, děti schválit i tak, zapíšu to do portfolia. Kdyby měla větší počet dětí, tak určitě je výhodou to, že mám přehled.

Já: Jaké vnímáte nevýhody při práci s portfoliem?

Učitelka: *Já určitě vnímám nevýhodu v tom, že v tom našem diagnostickém portfoliu je příliš málo místa na ty poznámky, kdybych třeba potřebovala si zapsat, že si zvládne vysvléct třeba kalhoty, ale nezvládá si je obléct. A dává dvě nohy do jedné nohavice. Hlavně jasně, dá se to portfolio upravit, takže to není nevýhoda, se kterou by se nedalo pracovat. Ale co je nevýhoda, tak je samozřejmě časová nevýhoda, protože mi to zabere spoustu času, musím i třídit ty výtvary, které s dětmi děláme, aby to nebylo v tom dětském portfoliu přeplněné a než do toho našeho diagnostického portfolia všechno zapíšu a než všechno zjistím, co ty děti zvládají a nezvládají ale díky tomu, že je to mým úkolem vzdělávat ty děti a chci, aby to zvládaly a byly připravené, tak si na to, ten čas prostě musím najít no.*

A pak co mám já nevýhodu, mám ve třídě dvojčata, já vím, že jeden je levák, že druhý je pravák ale já vůbec nevím, jak je diagnostikovat(smích), kdyby mi řekli, jaký je ten, tak já nevím, protože oni jsou úplně stejní. Nevýhoda, když máš dvojčata(smích).

Já: Rodiče jsou seznámeni s portfoliem?

Učitelka: *Ne nejsou, nejsem si ani jistá, zda rodiče vědí, že máme portfolio.*

A jaký je váš názor na zapojení rodičů při práci s portfoliem?

Ehh... no každý rodič to své dítě miluje, tak si myslí, že je nejlepší a většina rodičů nemá srovnání s tím jeho dítětem, protože má třeba mladšího sourozence doma a .... V této době se ani nestýkají maminky s dětma a maminka ani neví, e to její dítě by mělo znát barvy. A u nás většina dětí ty barvy prostě nepozná. Přece když, dítě nastupuje do školky, tak nemá mít plenku a dudel, tak by přece mělo znát i barvy. Některé děti je nezvládá ani přiřadit. Bylo by to pro rodiče dobrá zpětná vazba, co to dítě umí nebo neumí ale bála bych se toho, že mi ty rodiče řeknou, ale on to umí, proč mu tady škodíš, on umí napočítat do pěti, doma to udělá. No neumí, jako pro ty rodiče ano byla by to dobrá zpětná vazba ale trochu se obávám toho, že by tam mohla být nějaká agrese. Každopádně se s rodiči o tom nebavíme, co umí a neumí rodičům říkáme soukromě na schůzkách nebo při rozhovorech.

Já: *A nemyslíte si, že by to bylo přínosné, že by třeba plnily úkoly doma a následně by to bylo vloženo do portfolia?*

No možná by šlo na začátku školního roku nebo na pololetí rodiče s tím seznámit, že portfolio vedeme, kde zaznamenáváme portfolio dítěte, popřípadě by mohli rodiče přispívat něčím, co děti dělají doma s dětma. Já spíš ty děti, do té práce motivuji a oslovím tu maminku, aby s ním trénovala při oblékání. Třeba umí barvy, ale při tom oblékání zaostává, takže samozřejmě ho pochválím, co zvládá ale poprosím maminku o to, aby mi pomohla s tím. No myslím si ale, e to necháme tak jak to máme.

No u předškoláků třeba jo... tam jsou ty pracovní sešity, kdy si to ty rodiče berou domů... no teď když nad tím přemýšlím, tak přemýšlím, že by to zas tak na škodu nebylo ale tak necháme to tak jak to máme.

Já: A využíváte portfolio i v elektronické formě?

No v elektronické formě ho zatím nevyužíváme sice je to ekologické, ale přijde mi, že je to lepší tak v té papírové formě. A upřímně jsme nad tím elektronickým ani nepřemýšleli. Ale určitě by to mohlo být taky fajn, v případě, že by bylo ve třídě k dispozici třeba počítač nebo tablet ale to nemáme, počítač je pouze ve sborovně, a tak jediné z domu ale to už si tak nepamatuji jak u té papírové formy, které vezmu hned do ruky a píšu.

Já: Rozumím.

Já: A jak vnímáte Vaše zkušenosti s využíváním portfolia

Učitelka: *Já vlastně ani nevím, zda jsou dostatečné, učím se tak v průběhu praxe.*

Protože na střední škole jsme se o tom ani nějak nebavili a ani na vysoké škole až vlastně po nástupu do mateřské školy, mě do toho paní ředitelka uvedla a vysvětlila mi, co to je, jak s tím pracuji. Ale ... myslím si, že by nebylo špatné, kdyby školství začalo podporovat portfolia, mělo nějaké finance na školení učitelů v rámci portfolia a celkově jak diagnostikovat děti, nejen předškolní, většinou se jedná spíše o předškolní diagnostiku. Ale bylo by vhodné, kdyby se uvolnily finanční prostředky na nějaké celkové zaškolení s tím portfoliem v mateřských školách. Protože já si třeba myslím, že to je správně co dělám a možná to tak ani není a dělám to úplně špatně, nevím. Ale protože mě do toho odborník nezaškolil, tak nemůžu vědět, zda to teda dělám správně a pracuji s ním tak jak mám. Mohla by být prostě větší informovanost.

Já: Zdroj vašich zkušeností je vyložene praxe?

Učitelka: *Ano, no já jsem teď byla na školení u jedné paní učitelky a sledovala jsem čím se zabývá a měla videokurz zdarma o předškolní diagnostice, a představovala učitelkám, jak správně diagnostikovat ty děti a odkazovala na další kurz, ale tady ty kurzy samozřejmě stojí spousty peněz na což já jako učitelka samozřejmě peníze nemám, bylo to moc peněz i na paní ředitelku. Takže by bylo vhodné, kdyby školství tady ty kurzy podporovalo, aby se to rozšiřovalo do světa povědomí o portfoliu.*

PŘÍLOHA P II: UKÁZKA TVROBY KATEGORIÍ

Příloha 2: Ukázka tvorby kategorie

Kategorie – Spoustu práce a času

- Hledisko času – U1
- Málo místa pro poznámky – U2
- Časová nevýhoda – U2
- Časově náročné – U3
- Praktické provedení – U4
- Časová náročnost – U5
- Nutnost třídit – U5
- Zabere to čas – U6
- Příprava třídění – U6
- Časově náročné – U7

Příloha 3: Ukázka tvorby kategorie

Kategorie – Postoj rodiče v hlavní roli

- Neseznámeni – U1
- Příspěvek pomůcek pro procvičování – U2
- Příspěvek pomůcek pro procvičování – U3
- Jednoduché úkoly doma – U3
- Plnění dílčích úkolů doma – U4
- Možnost náhledu – U5
- Nezájem rodičů – U5
- Plnění úkolů doma – U6
- Pomoc při výběru produktů do portfolia – U6
- Práce na doma v rámci sešitů – U7